

Tamara lufa și modelele mirifice ale Kareliei
(Citiți în pag. 12-a articolul „O slujitoare a frumosului”)

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

Din sumar:

*Al nouălea asalt
al Lunei*

*Între
sanguini
și melancolici*

*„Omul
zăpezilor”
fotografiat?*

*Tot aurul
din lume...*

LEGENDE ȘI ADEVĂR DESPRE HIPNOZĂ

Bucuriile iernii

ANUL XXII

6

(1091)

11 februarie 1966

12 pagini, 1 leu

REVISTA REVISTELOR

Critici sovietici
despre autori români

Revista „Inostrannaia Literatura” a organizat, recent, o amplă dezbateră având ca temă tineretul din zilele noastre și problemele lui. La dezbateră au participat numeroși tineri scriitori și reprezentanți ai altor generații (Boris Polevoi, Iia Ehrenburg, Viktor Rozov, Iuri Bondarev). În acest cadru a apărut și rubrica „Cărți despre tineret, cărți ale tineretului”.

La această din urmă rubrică, cunoscutul scriitor sovietic Grigori Baklanov recenzează culegerea de nuvele „Ploaia albă” de Dumitru Radu Popescu, culegere care a apărut la Moscova, într-o bună traducere în limba rusă.

După câteva considerații generale cu privire la tema copilăriei în creația literară, Grigori Baklanov analizează pe larg câteva dintre povestirile incluse în culegere, care i se par mai semnificative pentru creația linărilor prozator român.

Referindu-se la cea mai scurtă dintre povestirile incluse în volum, „La culesul perelor”, Baklanov încearcă să desprindă sensurile generale ale acesteia, caracteristice pentru atitudinea scriitorului față de evenimentele celui de-al doilea război mondial. Recenzentul remarcă intuiția fină a scriitorului în ceea ce privește universul celor mici, intuiție ce se dezvoltă în înregistrarea reacțiilor copiilor atunci când află că tatăl lor a fost omorât pe front. Pentru Trică, vestea pare să nu însemne altceva decât neîmplinirea unei dorințe (tatăl lui îi promisese să-i aducă bomboane la întoarcere). Dar multe dintre grilele gospodăriei cad acum pe umerii lui fragezi, care îi distrug copilăria. În acest context el se maturizează rapid și autorul ne lasă să întrevădăm drama pe care o va trăi, frustat de epoca de aur a copilăriei.

Considerațiunile lui Grigori Baklanov la această povestire a lui Dumitru Radu Popescu se încheie cu următoarea observație: „Scrisă cu ajutorul unor amintiri proaspete, cu o înțelegere exactă a psihologiei copilului, cu o acuitate a detaliilor, această mică povestire cuprinde o viață întreagă. Din fiecare pagină adie o undă de sinceritate și de umanitate”.

„Mări de sub pustiuri” este titlul unei alte povestiri din volumul scriitorului român, asupra căreia se oprește Grigori Baklanov. Tema povestirii este aceeași: războiul și urmările lui asupra destinului omenesc. Eroul se află la prima lui dragoste, pe care trebuie să o părăsească înainte de a se bucura de fericirea ce putea să i-o aducă. E o despărțire tragică, deasupra căreia se înalță tenebrele necunoscutului. Dumitru Radu Popescu a surprins în această povestire una dintre cele mai aspre încercări ale războiului: veșnicile despărțiri, ce rup cu brutalitate firul relațiilor dintre oameni, fie de-abia încheiate, fie vechi de ani și ani de zile.

„Există la D. R. Popescu, remarcă în concluziile sale Grigori Baklanov, o calitate proprie unui artist adevărat: necesitatea de a spune adevărul. El nu zăgărește realitatea cu imagini gata constituite, care în comparație cu viața sînt totdeauna efemere, ci o descrie așa cum a văzut-o și a înțeles-o el. O descrie concret, exact, cu carnea și sîngele ei. Iar cititorii devin participanți la evenimentele petrecute”.

VITRINA

Leonid Leonov: Nuvele

destăinuie cititorului mijloacele artistice utilizate cu preferință de scriitor, pe par-

O culegere semnificativă de nuvele, apărută recent la Editura pentru Literatură Universală, vine să definească imaginea pe care cititorii din țara noastră și-au făurit-o despre opera lui Leonid Leonov. Volumul include câteva dintre povestirile scriitorului apărute între anii 1922—1930, precum și ultima sa nuvelă, „Evgheenia Ivanovna”. Selecție dintr-o operă cuprinzătoare, culegerea

G. Iakutovici

Arkan (Linogravură)

cursul unei activități literare de peste patru decenii. Gama este deosebit de bogată, cu anumite tonalități majore extrem de prețioase, chiar dacă pe parcursul întregii opere, în țesătura ei au apărut anumite stridente ce nu-și află justificarea la o personalitate de prima mărime a literaturii europene.

Arta lui Leonov este impregnată de un senzualism atotcuprinzător, care absoarbe cu voluptate toate regiunile supuse observației omenesci. Acest senzualism este cenzurat de un intelectualism viguros, ale cărui rădăcini se află în propriile sale meditații, extrase din contemplarea lucidă a lumii, dintr-un unghi de vedere personal. Arta lui Leonov, așa cum remarcă Eugen Schileru în prefața sa remarcabilă la volumul în discuție, vădește, de asemenea, o „neconținută împletire a epicului violenței cu lirismul tandreții și cu reflecția înțeleaptă”, o vădită capacitate de „transmutare, proprie unei alchimii incomparabile, unice, a epicului în liric și invers, a concretului în abstract și invers”.

O trăsătură majoră a prozei lui Leonov, cu o strălucire deloc căutată, se constituie din capacitatea scriitorului de a-și dimensiona opera în timp. Durata prozei lui Leonov se amplifică, de obicei, chiar și acolo unde te aștepti mai puțin, prin introducerea unor cadențe temporale epice în relatarea evenimentelor. Chiar și subiectul de cea mai strictă actualitate este smuls, parcă, din vremuri străvechi și se colorează, de aceea, cu sensuri universale cuprinzătoare. Așa ni se înfațesează, de pildă, povestirea „Lăcustele”. Acești inamici ai ogoarelor își dezlanțuie rapacitatea împotriva lanurilor uneia dintre republicile sovietice asiatice și împotriva lor este mobilizată întreaga suflare a ținutului. Acțiunea acestei armate se desfășoară în ritmuri de cavalcadă epopeică, cu toate că eroii ei sînt niște activiști obișnuiți de stat sau pur și simplu niște contemporani de-ai noștri, foarte puțin eroici. Aceeași impresie, de răscucire peste timp, se degajă și din povestirea „Insemnări ale unor episoade, întocmite în orașul Goguleov de către Andrei Petrovici Koviakin”. „Insemnările” se subsumează tradițiilor prozei ruse și sovietice de critică a fenomenului mic-burghez pe laturile sale vulnerabile. Goguleov este „locul unde nu s-a întâmplat nimic”, iar Koviakin — un Oblomov febril, ale cărui zvîrcoliri sînt ridicole pentru că ele vădesc, de fapt, o neputință funciară, agravată de victoria puterii sovietice, care reduce și mai mult dimensiunile personajului.

Atitudinea de superioară înțelegere a destinului omenesc ce străbate de-a lungul opere sale, Leonov o potențează prin intermediul umorului. Scriitorul nu este un umorist și n-a încercat niciodată să utilizeze virtuțile genului ca atare în opera lui. La o observație mai atentă se constată cu ușurință că umorul scriitorului nu afectează, de fapt, existența personajelor; ele trăiesc în afara razei lui și profilul lor rămîne, oricum, intact. Cu alte cuvinte, umorul nu este utilizat, în spațiul opere lui Leonov, pentru a caracteriza mai exact personajele. Scriitorul folosește jerbele de artificii ale umorului pentru a-și voala atitudinea față de eroii cărților sale. Simpatia lui pentru Pickering, din nuvela „Evgheenia Ivanovna”, transpare de sub surîsul malițios cu care scriitorul își înconjoară eroul; ironia crudă și tentele groțesce ce însoțesc evoluția locotenentului Palcikov, din nuvela „Noaptea albă”, disimulează înțelegerea pe care o are scriitorul față de acest per-

sonaj, pentru că Palcikov păstrează, undeva, în adîncurile ființei sale, licărirea unor sentimente omenesci și ale unor gânduri oneste, calități pe care camarazii lui de arme le-au pierdut de mult sau nu le-au avut niciodată. Dincolo de umorul gogolian în care plutește eroul „Insemnărilor...”, apare încercarea scriitorului de a se obiectiva, de a lua distanță față de un personaj ce-i este fundamental antipatic.

În sfîrșit, am vrea să mai semnalăm în aceste note sumare o latură a personalității scriitorului ce ni se pare extrem de prețioasă și revelatoare pentru arta lui. Opera lui Leonov nu este ruptă de tradițiile literaturii ruse, în general, și mai ales de tradițiile marii literaturi ruse din secolul al XIX-lea. Scriitorul este un rapsod al epocii sovietice, iar opera lui este pusă integral sub semnul ei nu numai prin orientarea tematică pe care o vădește, ci și prin sensurile ei umaniste generale. Cu toate acestea, așa cum arătam mai înainte, „Insemnările” lui Andrei Petrovici Koviakin fac corp comun cu preocupările scriitorilor ruși și sovietici. Schița „Răzbunarea” nu poate să nu ne aducă aminte că opera lui Leonov nu s-a născut pe un teren gol și că, printre precursorii scriitorului, se află genialul Dostoevski. Nuvela „Tatamur” se desprinde din curentul simbolistilor ruși, cu particularitățile lui specifice.

Opera lui Leonov este o încercare, adesea izbutită, de a sintetiza umanismul unei literaturi care a fost dintotdeauna purtătoarea unui mesaj generos de dragoste și respect față de oameni.

P. Granea

S-a aliniat
(Desen de I. Cerepanov)

INTERVIU

Scriitorii
se pregătesc

G. M. Markov, secretar al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., a acordat recent un interviu ziarului „Pravda” în legătură cu pregătirile pentru cel de-al IV-lea Congres al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.

Din relatările lui G. M. Markov se impunește tabloul unei vaste activități premergătoare acestui important eveniment din viața scriitorilor sovietici.

Aflăm astfel că în aceste zile s-au desfășurat sau se desfășoară congresele unor uniuni scriitoricești din diferite republici.

Dacă scriitorii din Letonia și Azerbaidjan și-au încheiat congresele, scriitorii din R.S.F.S.R., Uzbekistan și Lituania se află în plină dezbateri atunci cînd apăreau clarificațiile lui G. M. Markov în „Pravda”.

Cu toate că fiecare organizație republicană își are problemele ei specifice, scriitorii de toate naționalitățile din U.R.S.S. abordat un sir de probleme esențiale pentru literatura sovietică, în ansamblul lui G. M. Markov și-a susținut remarcabil o serie de exemple ce i-au fost furnizate de congresele scriitorilor din Letonia, Azerbaidjan. Și într-un caz și în celălalt scriitorii s-au dovedit preocupați de conținutul socialist al literaturii, de patos ei internaționalist, care nu contravine tradițiilor naționale ale fiecărei literaturi.

Scriitorii care au luat cuvîntul de la tribuna acestor congrese au ținut să sublinieze necesitatea unei orientări ferme spre temele actuale, spre reliefarea acestor probleme etice și sociale, caracteristice stadiului actual de dezvoltare a Uniunii Sovietice.

Un loc deosebit în dezbaterile congreselor amintite l-a ocupat transformarea aniversării a 50 de ani de la Revoluția din Octombrie și a 100 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin în evenimente literare, ce răspundătoare acestor două date esențiale din istoria Uniunii Sovietice. Cu acest prilej, numeroși scriitori au adus la cunoștința opiniei publice planurile lor de creație referitoare la evenimentele amintite planuri ce se anunță de pe acum foarte bogate.

Fiecare congres a reliefat, de asemenea, ca un fenomen general, sporirea forțelor scriitoricești prin apariția unui număr de tineri talentați, în toate genurile de creație literară.

EDITORIALE

„Compagnia
Internazionale
Edizione”
anunță...

Editura milaneză „Compagnia Internazionale Edizione”, înființată în urmă cu numai doi ani, a reușit să-și marcheze existența în vitrinele librărilor italiene cu seria de biografii „Personaje ale istoriei universale”. În această serie au fost tipărite biografiile lui Lenin și Gramsci, Einstein și Hemingway, Roosevelt și Le Corbusier.

Recent, editura din Milano a anunțat apariția unei noi colecții, intitulată „U.R.S.S. în cel de-al doilea război mondial”. Editura va utiliza în acest scop un bogat material documentar, precum și memoriile comandanților Armatei Sovietice, jurnalele scriitorilor, mărturiile emoționante ale corespondenților de război.

Intr-o declarație făcută corespondentului din Italia al ziarului „Izvestia”, directorul editurii milaneze a arătat că acum, după mai bine de douăzeci de ani de la terminarea războiului, a devenit o necesitate stringentă informarea unui public citit mai cuprinzător despre desfășurarea și țelurile ultimului război mondial. „Mai mult decît atît, a declarat el în continuare, a devenit necesar să spunem adevărul tuturor italienilor despre contribuția pe care Uniunea Sovietică a adus-o la înfrîngerea Germaniei hitleriste și a fascismului în general”.

Colecția „U.R.S.S. în cel de-al doilea război mondial” va apărea în 80 de fascicule, cu o periodicitate săptămînală, care vor fi difuzate nu numai în Italia, ci și în străinătate. La sfîrșit, cele 80 de fascicule vor fi tipărite în 5 volume.

cartea

STATISTICA

Ceva despre populație

230 500 000. Aceasta este cifra pe care a atins-o populația Uniunii Sovietice, ne informează o recentă statistică efectuată în cursul verii anului 1965.

Această statistică mai consemnează că în U.R.S.S. trăiesc 100 de naționalități diferite între care poporul rus, cel mai numeros, a atins 114 milioane, fiind urmat de ucrainenii cu 37 milioane. Dar în Uniunea Sovietică există și naționalități ai căror membri se numără cu miiile sau cu sutele. Printre ele sînt ciuicii (12 000), saanii (1 800), nganasanii (700) și iukaghirii (400). Cu toate că sînt puțin numeroase, aceste popoare își au limba, scrierea, literatura și stilul artistic propriu.

Se știe că, înainte de Revoluție, Rusia era o țară agrară, cu o populație urbană de numai 18 la sută. De atunci cifra a crescut continuu. În 1963 populația urbană a atins un procent de 50 la sută, ca urmare a sporirii numărului de orașe (1 733 în 1963 față de 1 190 în 1939, multe cu peste 100 000 de locuitori și zece chiar milionare). Interesantă este și repartiția socială a locuitorilor. Numărul muncitorilor și funcționarilor a atins impresionanta cifră de 75 000 000, cu alte cuvinte de aproape șapte ori mai mult ca în 1928.

Limbajul arid dar clar al statisticii ne mai informează că populația Uniunii Sovietice crește anual cu 3 000 000 de persoane. U.R.S.S. poate fi socotită în ce privește natalitatea ca frunzată printre țările economice dezvoltate. În ce privește mortalitatea, Uniunea Sovietică ocupă ultimul loc în lume.

Paralel cu creșterea populației, arată în continuare cifrele, crește și durata medie a vieții care, actualmente, a atins 70 de ani comparativ cu 32 înainte de Revoluție. Vîrsta și bătrînețea au ajuns să nu mai fie noțiuni identice. Uniunea Sovietică a devenit țara longevității: 1 800 000 din cetățenii săi depășesc vîrsta de 80 de ani, 21 700 au trecut de 100 de ani, iar 600 de 120 de ani! Dar nici tînăra generație nu se lasă mai prejos. S-a stabilit că tinerii în vîrstă de numai 14 ani au ajuns să atingă în genere o înălțime de 1,58 metri și o greutate de 46,4 kg față de 1,45 metri și 37,7 kg, cifrele anului 1925. „Performanța” aceasta, subliniază statistica, este rezultatul condițiilor tot mai bune de viață pe care le asigură societatea sovietică.

Numai între 1958 și 1964 au fost construite locuințe confortabile pentru 81 300 000 de persoane, cu alte cuvinte aproximativ a treia parte din actuala populație a U.R.S.S.! Statistica a mai stabilit că la fiecare 10 000 de locuitori revin 23 de medici, că în întreaga țară există 25 000 de stadioane și terenuri de sport, 26 500 săli de gimnastică și că peste 43 000 000 de persoane sînt membre ale asociațiilor sportive.

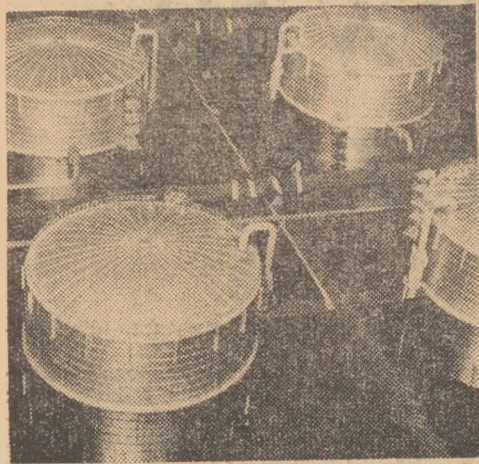
INDUSTRIE PETROLIERĂ

115 sau 242

Aceste cifre, de milioane de tone de combustibil lichid obținute de U.R.S.S. în anii 1958 și respectiv 1965. În răstimp de șapte ani extracția petrolului a crescut cu aproape 130 milioane de tone. În acest domeniu, Uniunea Sovietică se situează pe locul al doilea în lume.

Numai în acești ultimi ani au fost săpate noi sonde petroliere în peninsula Mangișlak, pe litoralul Crimei, pe teritoriul regiunii Volgo-Ural, în republicile

Asiei Centrale. Zăcămintele importante de „aur negru” au fost descoperite și în Belorusia. Dacă pînă la Revoluția din Octombrie, principala zonă petrolieră era Azerbaidjanul, în 1965 70 la sută din cantitatea totală de țiței au fost extrase în bazinul Volgo-Ural. În sfîrșit, în ultimii doi ani în Siberia apuseană a început să se contureze o zonă petrolieră ale cărei zăcămintele au fost evaluate la miliarde de tone de țiței și trilioane de metri cubi de gaze. Începînd cu anul 1964, „aurul negru” siberian este transportat cu tancuri petroliere la marile rafinării de la Omsk. Dar nu va mai trece

Centură de gaze. Așa se numește noul procedeu de luptă împotriva pierderilor de țiței și produse petroliere prin evaporare. Principiul lui constă în colectarea gazelor degajate de produsele petroliere. Rezervoarele ermetice închise (pe care le vedeți în fotografie) comunică printr-un sistem de țevi nemetalice cu un colector de gaze care reduce astfel pierderile cu 90—95 la sută.

mult și țițeiul va începe să curgă prin conducta Șaim-Tiumen.

În săparea sondelor, al căror volum a crescut în ultimii șapte ani de 1,6 ori, se folosește tehnica cea mai perfecționată: turbobure, electrobure etc. Metodele moderne își fac loc și în transportul țițeiului. Se extinde construcția de conducte. În anul trecut prin ele au fost transportate 213 milioane de tone de petrol față de 95 milioane în 1958.

Cu numai șapte ani în urmă, în 1958, ponderea țițeiului și gazului în balanța termoelectrică a U.R.S.S. era de 32 la sută pentru ca azi să crească la 52 la sută. Pentru actualul cincinal se prevede extracția unei cantități și mai sporite de țiței — 350—360 milioane de tone. În acest scop vor lua amploare și lucrările de explorare, se va extinde „geografia” țițeiului, se vor construi noi conducte din țevi cu diametrul cel mai mare din lume.

TRANSPORTURI

Cu trenul în Pacific

Trenurile din Crimeea trec în Caucaz prin strîmtoarea Kerchi. Din Azerbaidjan în Turkmenia pînă la Marea Caspică. În curînd din portul continental Vanino trenurile vor pleca spre Holmsk, poarta de vest a Sahalinului de-a dreptul prin Oceanul Pacific. Este vorba de al treilea feribot sovietic care urmează să se construiască în Orientul Îndepărtat.

Cel mai îndrăzneț proiect al anului 1965. Așa au numit specialiștii proiectul feribotului pentru Oceanul Pacific la care au lucrat timp de zece luni organizații de proiectare din șase orașe — Moscova, Leninigrad, Vladivostok, Rostov, Gorlki și Baku. Noul mijloc de transport se va deosebi de primele două. Să vedem pe scurt care sînt diferențele și ce dificultăți se vor ivi în calea construirii lui.

Condițiile de navigație în strîmtoarea Tătară din Pacific prin care urmează să circule noul feribot se deosebesc mult de cele din sudul Caspice. Apele din strîmtoarea Tătară îngheață, valurile sînt mai mari și nu rareori se întimplă să se iște pe neașteptate înfricoșătoarele tsunami — gigantice valuri, ecouri ale dislocării scoarței pe fundul oceanului. Mai mult, calea ferată a Sahalinului este cu o treime mai îngustă decît cea continentală. Foarte complicate sînt și condițiile hidrogeologice, atît în preajma portului Vanino, cît și la Holmsk. Toate aceste împrejurări au pus în fața proiectanților feribotului pentru Pacific probleme care nu se iviseră la proiectarea feriboturilor pentru Caspica și Kerchi. Iată numai una din ele.

Locul unde urmează să se construiască cheul din portul Vanino are o structură geologică extrem de nefavorabilă. Sub apă, pe un sol mai mult sau mai puțin solid, s-a suprapus un strat de 12 metri de ml. E de la sine înțeles că pe acest strat nu va putea fi turnată fundația și nici palplanșa. Trebuia găsită, prin urmare, o altă soluție. Proiectanții au propus să scoată cu o dragă aspiratoare 50 000 metri cubi de nămol, iar pe locul eliberat să „toarne” teren solid. Pe acest sol vor putea fi mon-

late blocuri gigantice de cîte 26 de tone. Blocurile vor fi fabricate pe cală.

În același mod ingenios au fost soluționate și celelalte probleme cu totul noi pe care le pune construcția feribotului din Pacific.

ENERGETICĂ

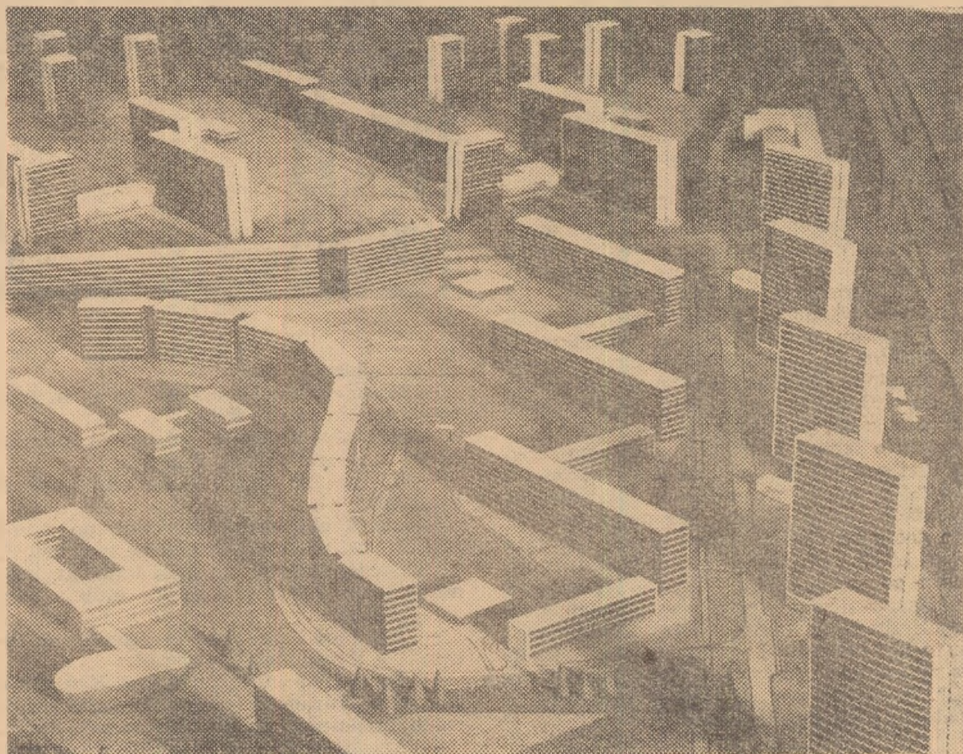
Îmblînzirea vijeliosului Narîn

Doă stînci înalte, doi pereți abrupti de piatră cu o distanță de numai trezeci de metri între vîrfuri, iar jos o prăpastie fără fund parcă, cu o adîncime variînd între 100 și 400 de metri. Nici că se putea găsi un loc mai impropriu pentru gigantică construcție de pe Narîn, vijeliosul riu cu o lungime de 720 de km, care izvorăște din Tian-Șanul central și străbate teritoriile Kirghiziei și Uzbekistanului. După ce coboară din munți și iese la loc deschis, într-o vale întinsă, Narînul se unește cu Karadaria și astfel ia naștere Sir-Daria, important curs de apă pentru culturile de bumbac din această regiune a U.R.S.S.

Pe locul îngust dintre cei doi pereți înalți de piatră a început acum trei ani și jumătate construirea barajului hidrocentralei de la Toktogul, o construcție complet deosebită de semencele ei. E adevărat că Narînul a mai fost zăgăzuit o dată, de barajul hidrocentralei de la Uci-Kurgan. Dar una e să construiești într-o vale, unde există un teren pentru construcție practic nelimitat, precum și o rețea ramificată de șosele și căi ferate, și alta e să lucrezi în munți, într-un defileu ca acesta unde la început nu era nici măcar o potecă pentru păstori. Și totuși, de vreme ce specialiștii au făcut această alegere înseamnă că au avut temeiuri serioase din punct de vedere economic.

Să vedem care sînt acestea. Ca toate rîurile de munte, Narînul are un debit variabil. Oscilațiile anuale sînt surprinzătoare: între 9 și 22 de miliarde metri cubi de apă. Deoarece, însă, rîul prezintă o mare importanță pentru economia Asiei Mijlocii, lui nu i se pot îngădui capriciile. De aceea, pentru a putea fi îmblînzit, încătușat într-o albic normală, specialiștii au propus crearea în munți a unui imens lac de acumulare, un original castel de apă pentru bazinul Narîn-Sir-Daria. Aici s-ar putea aduna, mai ales pe baza revărsărilor, 19 miliarde de metri cubi de apă. Dar acest lac are nevoie de un baraj înalt de 200 de metri. Și defileul a fost socotit locul cel mai potrivit din punct de vedere al înălțimii pentru acest stăvilor.

După calculele specialiștilor, lacul de acumulare va alimenta permanent cu apă peste 2 milioane de hectare de teren cultivat cu bumbac și va permite în același timp irigarea a încă 480 000 de hectare dintre care 280 000 urmează a fi însămînțate cu bumbac, iar 200 000 cu orz. Totuși numai avantajele arătate mai sus n-ar justifica de ajuns o asemenea întreprindere, foarte dificilă și costisitoare. S-a mai adăugat însă un argument, se pare hotărîtor, pentru începerea construcției, și anume cel energetic. Barajul înalt de peste 200 de metri va da posibilitate să se construiască o centrală electrică, cu o capacitate de 1 200 de milioane kW-ore anual. Astfel hidrocentrala de la Toktogul va fi în curînd o stea de primă mărime în cascada de hidrocentrale din republicile Asiei Mijlocii.

Raionul Sud-Vest al Moscovei este un vast șantier experimental unde se verifică în practică tot felul de soluții urbanistice, noi tipuri și variante de edificii, noi materiale de construcție etc.

În fotografie: un fragment din macheta raionului în construcție.

METALURGIE

Metal prețios din deșeuri

Reniul se numără printre metalele cele mai prețioase. Este dur, greu fuzibil, înlocuiește cu succes iridiul și rodiul în tehnica vidului. Geologii au calculat că rezervele de reniu în scoarța pămîntească reprezintă a zecea milioana parte dintr-un procent și că producția mondială a acestui metal se măsoară în sute de kilograme. Din această cauză costul lui este foarte mare.

Cunoscînd cele de mai sus vom înțelege mai bine importanța unei inovații. În atelierul experimental al combinatului metalurgic din Balhas (regiunea Karaganda) reniul a fost obținut din deșeuri. Un grup de entuziaști au elaborat tehnologia de extragere industrială a reniului din deșeurile provenite de la secția de sulfați. Efectul acestei inovații este de 316 000 de ruble economisite anual.

CONSTRUCȚII

Peste o mie de noi întreprinderi

Cum seria recent „Uralskîi Rabocîi”, Uralul trăiește o a doua tinerețe. Pretutindeni se înalță noi întreprinderi, se deschid șantiere, se construiesc case de locuit, edificii publice. În ultimii ani au intrat astfel în funcțiune peste o mie de unități industriale: combinatul de înobilare a minereurilor din Kacikanar, o fabrică de egranare a lînii, noi secții și ateliere la „Uralmaș” și „Uralkimmah”, complexul industrial pentru producerea acidului sulfuric de la Revda, atelierul de convertizoare și uzina de utilaj pentru construcții din Nijni-Taghil, secția de laminare continuă a țevilor de la Novotrubnii, atelierul de sudură electrică a țevilor de la uzina din Seversk, centrala atomoelectrică din Beloiarsk, pentru a nu cita decît cele mai importante.

Noi orașe și așezări muncitorești s-au ridicat ca din pămînt, vechi centre industriale și-au schimbat în întregime înfățișarea. Un mare număr de școli (cu 148 176 de locuri) și grădinițe de copii moderne (cu 97 373 de locuri) și-au deschis larg porțile celor mai tinere generații ale Uralului. De altfel, constructorii pun în genere acum accentul pe sporierea gradului de confort al locuințelor, școlilor, spitalelor etc. În această ordine de idei, orașul Zarecinii, în care locuiește personalul centralei atomice de la Beloiarsk, este considerat în întreaga regiune un model care trebuie generalizat.

LEGENDE ȘI ADEVĂR DESPRE HIPNOZĂ

Din adincul veacurilor au ajuns până la noi primele cunoștințe despre hipnoză... Vracl și prooroci, vrăjitori și șamani, magicieni și slujitori ai cultului din toate vremurile au folosit în ceremoniile religioase și mistice ale diverselor popoare capacitatea oamenilor de a umbla și a vorbi în stare de hipnoză, fiind totodată cufundați într-un somn profund. Dar timp de milenii hipnoza a rămas o taină de nepătruns. Cu timpul însă, ea a început să fie utilizată de știința medicală. Totuși nepuțința de a înțelege, de a pătrunde uluitoarele fenomene legate de hipnoză au stîrnit neîncredere în ea și în cei care o practicau. Adesea hipnoza a fost considerată șarlatanie, minciună.

Reproducem mai jos câteva fragmente despre drumul spinos străbătut de studiul hipnozei, extrase din volumul „Legende și adevăr despre hipnoză”, datorat fiziologului sovietic M. A. Rojnova și doctorului în științe medicale V. E. Rojnov.

„...Îl văd pe zeul Thot...”

Nebmaatranah — marele preot al lui Thot, zeul cunoștințelor și al scrisului, al înțelepciunii și cuvîntului se află în fața faraonului. Fiul Soarelui îi cere să ducă la îndeplinire o misiune grea.

— Trebuie să-i rogi pe zei să facă o minune — îi spune faraonul — căci numai o minune mai poate determina poporul să pornească din nou la război. Știu că nimeni nu mai vrea să se bată. Războinicii au obosit. Ultimul atac împotriva țării Kuș ne-a costat scump și mulți ostași nu s-au mai întors din mlaștinile ei. Așa încît invincibilii mei luptători nu mai vor să meargă într-acolo. Dar eu, fiul Soarelui, marele Mentuhotep, vreau acest război! Vreau să distrug definitiv gloata răzvrătită a acestei țări blestemată. Numai după ce o să le văd capetele zăcînd în țărîna și după ce o să-mi pun piciorul pe grumazurile lor îndărătice, voi putea fi fericit, în sfîrșit. Atunci voi spune tuturor locuitorilor de pe pămîntul cuprins între malurile Marelui Duga, unde răsare soarele, și fărîmurile îndărătul cărora el se ascunde către seară că eu, Mentuhotep, am devenit stăpînul lumii. Ai înțeles ce vreau? Tu, slujitorul lui Thot, trebuie să mă ajuti.

Porunca faraonului este lege pentru Nebmaatranah. Așa încît se duce imediat într-un loc știut numai de el, de unde scoate un papirus magic, îngălbenit de vreme. Străbunicul predecesorului său în înalta slujbă de mare preot al zeului Thot a copiat hieroglifele de pe un papirus mult mai vechi și apoi le-a ascuns într-o peșteră, care servește drept bibliotecă de papirusuri magice. Toate sururile din această hrubă au același conținut: precepte pentru preoți, cuprinzînd secrete ale cultului. De acest papirus și-a amintit Nebmaatranah în timpul discuției pe care a avut-o cu faraonul, drept care a pornit numaidecît în căutarea lui, sperînd să afle un sfat nou, necunoscut de el, care să-l ajute să ducă la bun sfîrșit greaua-i misiune. O dată ajuns în sanctuarul tainelor tagmei preoțești, marele preot începe să citească cu sufletul la gură străvechiul papirus în care scrie, printre altele:

„Adu o lampă goală și curată... umple-o cu ulei aromat de cea mai bună calitate... și agaț-o, cu ajutorul unui cui făiat dintr-o bucată de lemn de laur, de un perete îndreptat spre răsărit. Apoi așează în fața ei un băiat... Cufundă-l cu mina ta într-un somn adînc și stinge lampa. Apleacă-te apoi asupra lui și rostește cuvinte magice, repetîndu-le de șapte ori. După aceea trezește-l și întrebă-l: „Ce ai văzut?” El îți va răspunde: „Am văzut zei în jurul lămpii”. Și zeii îi vor răspunde băiatului la toate întrebările puse de el”.

...Tonefri, cel mai conștiințos și devotat discipol al lui Nebmaatranah, stă tăcut în fața dascălului său. E deajuns ca marele preot să rostească un cuvînt pentru

ca mașina vie să se pună imediat în mișcare spre a îndeplini orbește porunca stăpînului.

— Ia barca mea, ascunsă în tufiș lingă a treia ieșire din peșteră, și vislește în jos, pe Marele Hapi pînă la așezarea Bin-Hur; acolo acostezi, adăpostești barca într-un loc sigur și mergi în sat. Bagă de seamă ca nimeni să nu vadă că ai venit pe riu din direcția celor o sută de porți. Apoi caută printre săteni un copil. Am nevoie de un băiat delicat ca un pui de gazelă și cu ochi mari, luminoși; deși toți membrii tribului din Bin-Hur sînt frumoși și au ochi mari, vreau să-mi aduci pe cel mai frumos băiat. Bagă de seamă ca mișcările să-i fie grațioase, iar privirea visătoare... Cumpără, deci, un băiat care să întrunească toate aceste calități. Dacă nimeni nu vrea să-ți vindă, fură unul și mîine, la revărsatul zorilor, să te infățîșezi cu el la mine.

...În fața templului zeului Thot se îmbulzește o mare de oameni. Soarele strălucește orbitor, reflectîndu-se în coifurile și scuturile războinicilor, zburdînd jucăuș pe virfurile ascuțite ale sulitelor.

E o zi mare. Zeul Thot i-a făgăduit lui Mentuhotep, fiul Soarelui, să-i prevestească viitorul, să-l învețe să acționeze chibzuit, așa cum se cuvine să cîrmuiască un mare înțelept. La un moment dat faraonul intră în templu și se oprește în fața statuii zeului înțelepciunii.

Marele preot ține în mîna dreaptă, ridicată mult deasupra capului, o lampă de aramă, cu o flacără puternică, orbitoare. Cu mîna cealaltă trage după sine un băiat, care-l urmează supus.

— Faceți liniște, faceți liniște! Priviți cu luare aminte, marele preot îl așează pe băiat între statuia zeului și faraon iar el se oprește în fața lor. Băiatul se uită atent

mulțimea, acoperind rumoarea din templu.

O clipă se instăpînește liniștea. Apoi răsună un strigăt pornit din mii de guri: — Vino cu noi, condu-ne la luptă, strălucit fiu al Soarelui, stăpînul Țării negre. Îți urăm să trăiești veșnic, să fii de-a pururi sănătos și puternic. Du-ne în țara Kuș, dacă asta e dorința celui mai înțelept din cei mai înțelepți zei...

...Așa s-a desfășurat una din primele ședințe de hipnotism cunoscute în istorie.

În țara populată de duhuri

Coliba e dereticată ca în zile de sărbătoare. Dar fața palidă a bolnavului care zace lingă sobă și durerea mută din privirea mamei arată că pe oamenii de aici i-a lovit o mare nenorocire.

Tînărul de lingă cuptor, vinător de meserie, a fost atacat de un urs. Și cu toate că tovarășii i-au venit numaidecît în ajutor, el s-a îmbolnăvit de spaimă și a fost adus acasă leșinat. De aceea a trebuit să fie chemat șamanul — singurul om care ar putea alunga „duhurile rele”, adevărata pricină a bolii.

De trei zile, fără să se atingă de hrană, șamanul își pregătește cu grijă daireaua: după ce a umezit o bucată de stomac de morskă, bine întinsă, a început să bată în ea cu un ciocănel din mustață de balenă și să-i asculte atent, încordat sunetul. La un moment dat daireaua scoate un sunet puternic și sec, așa cum vrea șamanul. Mulțumit, acesta cheamă rudele bolnavului în colibă. Apoi ocupă locul care i se cuvine de drept stăpînului casei, își aprinde pipa și poruncește să se stingă focul.

După care, ducînd la gură daireaua scoate un strigăt pătrunzător: e-ho-hei! Și, imediat, începe să bată în ea cu două

Bolnavul doarme. Dar în somnul lui cîu dat aude clar cuvintele șamanului, care găsesec un puternic ecou în inima sa, pe trunzîndu-i adînc în creier. El ascultă c nesăț căutînd să înțeleagă ce vești îi aduc „alesul duhurilor” din țara de dincolo de nori. Iar șamanul, presărîndu-și povestire cu descîntece vechi, continuă să vorbească:

— Am ajuns în Țara de sus. În preajm mea mișunau duhuri rele, mai cu seamă din cele care aduc slăbiciune în mîini și în picioare. Sufletul vinătorului se afla în stăpînirea lor. Dar nu le puteam prinde fugeau de mine. Atunci am început să ce ajutor Părții drepte a răsăritului. „Un om e bolnav. Ajută-mă. Uită-te la mine cu duhul blîndeții”. Dar ea mi-a răspuns: „Nu vreau!” Același răspuns mi-a dat și Cul mea răsăritului. Atunci am rugat Partea stingă a răsăritului: „Ajută-mă, îndreaptă-ți privirea către mine!” Și Partea stingă mi-a răspuns: „Mergi înainte. Pe o pîniță se află Femeia luminii. Ea s-a născut la începuturile facerii lumii, e bătrîntă acum, cunoaște descîntecul, roag-o deci pe ea”. M-am infățîșat bătrînei. Ea mi-a spus: „O să încerc”. Mi-a vorbit de o iarbă care se va preschimba în pasăre de fier, într-o gaie de fier. Spiritele se vor preface și ele. Ia rîndul lor, într-un cîrd de potîrnichi. Pasărea de fier se va repezi la ele, le va ucide și apoi le va minca. Astfel sufletul tinărului vinător se va elibera și se va întoarce înapoi pe Pămînt, sănătos și puternic.

În timp ce rostește ultimele cuvinte, șamanul ia în mîină un mînunchi de iarbă uscată, apoi soptește cîteva formule magice, după care îl șterge pe bolnav cu firele de iarbă. Mîinile și picioarele tinărului sînt scuturate parcă de friguri. El se încordează, încercînd să se miște din loc... Și în cele din urmă izbutește să se ridice și se așează pe marginea patului.

Vestea însănătoșirii tinărului vinător, considerată o nouă dovadă grăitoare a atotputerniciei șamanului — alesul duhurilor — se răspîndește cu iuteala fulgerului, făcînd înconjurul satelor din preajmă.

Ce s-a întîmplat însă în realitate? Asemenea vindecări miraculoase, care-i impresionează pe oameni, se datorează sugestiei hipnotice. Timp de milenii ele au constituit însă un sprijin puternic pentru biserica și slujitorii ei, care propovăduiau credința în „minuni cerești”

Fluidul magnetic al lui Franz Mesmer

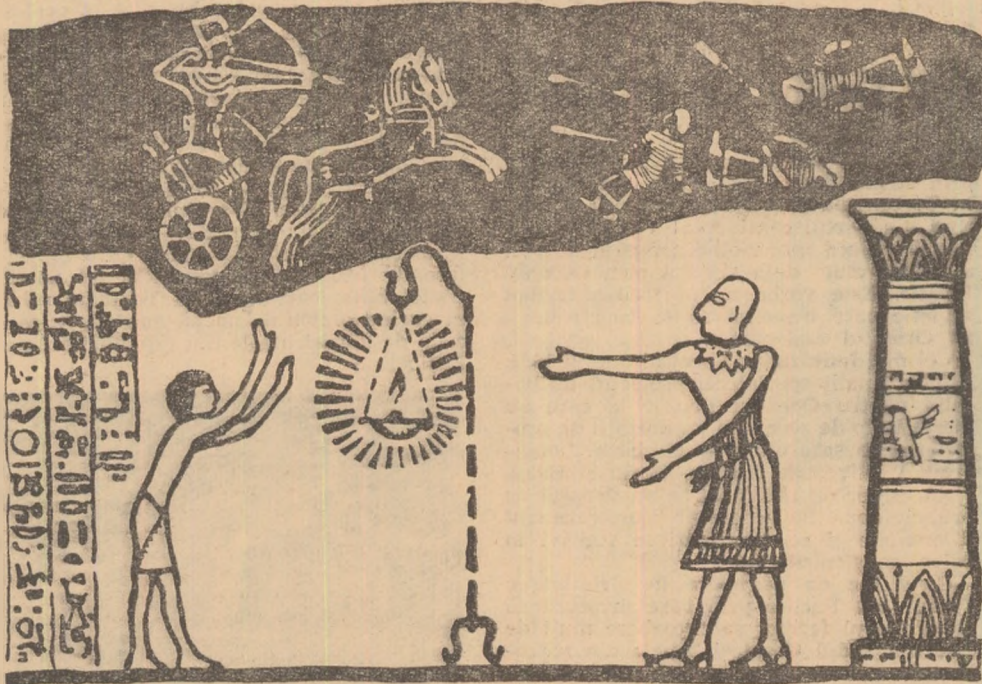
De la susținerea dizertației pentru titlul de doctor în medicină au trecut opt ani. Mesmer trăiește pe picior mare într-o vilă de la marginea Vienei. Îl pasionază muzica, filozofia și dreptul. În casa lui dă concerte Mozart; dar chiar și el cîntă bine la clavier și violoncel. Pe scurt, duce o viață agreabilă și mondenă.

Intr-o zi Mesmer asistă la vindecarea miraculoasă a unei doamne din înalta societate cu ajutorul magnetismului. După această întîmplare el începe să aplice — așa cum procedase cu două secole înaintea sa. Paracelsus — fluidul unui magnet, în tratarea tuturor bolnavilor, indiferent de maladiile de care suferau. Acest lucru face ca femeii și bărbații, bătrîni și tineri grav bolnavi sau numai cu afecțiuni ușoare să vină la el. Din cincisprezece-douăzeci de inși numai doi-trei se simt ceva mai bine, dar lumea începe să vorbească despre priceperea faimosului doctor care-i vindecă în mod miraculos pe bolnavi. Cîrînd, casa lui Mesmer începe să fie luată cu asalt de oameni suferinzi.

La un moment dat, însă, Mesmer observă un fenomen ciudat și anume că unii bolnavi încep să se simtă mai bine chiar înainte de a-i atinge cu magnetul „care vindecă”. Spre surprinderea lui, Mesmer se convinge că în tratamentul cu fluid magnetic se poate lipsi de magnet, că e suficient doar să-l atingă pe bolnav. Astfel ia naștere „teoria” pe jumătate mistică a lui Mesmer cu privire la „magnetismul animal”.

M. Rojnova, V. Rojnov

(Va urma)

la lampă, devine palid, din ce în ce mai palid, adoarme.

— Marele Thot l-a chemat la el, în țara morților, în țara zeilor.

Apoi glasul puternic, solemn al marelui preot acoperă larma mulțimii:

— Îl vezi pe zeu? — se adresează el copilului.

Urmează răspunsul băiatului, pe care-l aud toți cei de față: „Îl văd pe zeul Thot”. Vorbește ciudat, cu un glas înăbușit, monoton, care parcă ar veni de undeva din străfunduri.

— Întrebă-l pe Thot ce trebuie să facem! — îi poruncește preotul.

— Trebuie să mergem în țara Kuș și s-o supunem. Faraonul trebuie să pună piciorul pe grumazul regelui din această țară...

— Auziți ce spun zeii, auziți ce ne cere Tatăl înțelepciunii? El ne poruncește să supunem țara Kuș! Rugați-l pe faraon să ne conducă împotriva dușmanilor noștri din țara Kuș — îndeamnă Nebmaatranah

ciocănele, într-un ritm drăcesc. Loviturile se contopesc cu melodia monotonă îngînată de șaman. Toți cei din jur rostesc mereu unul și același cuvînt: „Adevărat! Adevărat!” Așa cere ritualul.

Deodată, însă, daireaua se lovește de pămînt scoînd un sunet ascuțit, prelung. Șamanul cade și el. Toți cei de față cred că sufletul lui a pornit spre misterioasa țară de sus, Nutenut, populată de duhuri — kele — bune și rele. A plecat ca să aducă înapoi sufletul bolnavului.

Mama vinătorului acoperă cu o batistă fața șamanului și aprinde din nou focul. Nu trece mult însă și șamanul se trezește și se ridică în picioare, uitîndu-se la cei din jur cu o privire rătăcită, de parcă s-ar fi întors dintr-o altă lume. Apoi începe să povestească domol, fără grabă:

— Am călătorit departe, foarte departe; la tot pasul mi-au ieșit în cale duhuri puternice și rele, care n-au vrut să mă ajute...

COREGRAFIE

Moiseev sexagenar

Acum treizeci de ani, un tânăr maestru de balet, care luase până atunci pe scene consacrate, printre care și Teatrul Mare din Moscova, a strâns în jurul lui un grup de entuziaști, cuceriți de planurile sale, și s-a apucat să studieze cu ei dansurile populare.

Numele coregrafului a ajuns între timp

cunoscut în toate cele patru puncte cardinale ale globului: Igor Moiseev. Iar micul grup inițial este azi una dintre cele mai mari formații de dansuri din Uniunea Sovietică și poartă un titlu de recunoaștere supremă: Ansamblu academic de stat.

Dar acesta este titlul oficial. Altminteri, i se spune, în mai toate ocaziile, Ansamblu Moiseev. Osmoza dintre colectiv și conducătorul lui este atât de perfectă încât transferul de nume apare ca un rezultat al ei foarte firesc. Sint drepturile paternității.

Igor Moiseev a implinit șaiszeci de ani, sărbătorirea lui transformându-se în U.R.S.S. într-un act de simpatie și de grațitudine publică. Din acești șaiszeci de ani, treizeci i-a dăruit ansamblului. L-a creat, l-a pus pe picioare și de atunci îi îndrumă necontenit pașii cu aceeași neseacă tinerete și energie, cu o fantezie mereu surprinzătoare și, bine înțeles, cu o caldă grijă părintească.

Moiseev este un filozof al dansului. Tot ce face e strict fundamentat, gândit, teoretic argumentat. Intuiția-i artistică fără greș joacă, desigur, un rol foarte mare, dar ea este întotdeauna subordonată conștiinței, unor idei directoare precise.

Baza de lucru a lui Moiseev este folclorul. El scoate din uitare dansuri mai puțin cunoscute, le pune într-o lumină nouă pe cele foarte cunoscute, modernizându-le mereu programul. Coregraful reîmbrățește astfel, stagiune de stagiune, o profesie de credință pe care a făcut-o încă acum treizeci de ani: să nu-și transforme ansamblul într-un muzeu etnografic.

„Artistul are voie să abordeze orice temă, dar dacă nu lasă o mărturie despre vremea și contemporanii lui, e un simplu meseriaș și nimic mai mult” — obișnuiește să spună Moiseev, formulând astfel una din ideile de bază ale activității sale. Pentru a putea lăsa mărturia lui, pentru a putea exprima prezentul, maestrul de balet se străduiește întotdeauna să afe caracterul mișcărilor proprii dansurilor populare asupra cărora și-a oprit alegerea. De aceea stilizările lui nu se transformă niciodată în simple imitații, ci sint

artă adevărată, prețuită de spectatori din toate colțurile pământului.

Ansamblu Moiseev este aproape permanent în turneu. Dacă ar fi să se refacă harta itinerarelor lui, ea ar coincide în bună măsură cu harta planetei. Pe toate aceste drumuri, talentații dansatori lasă mărturie, care nu se uită repede, despre vremea noastră și despre contemporani, așa cum și-a propus, cu o conștiință artistică și cetățenească vrednică de respect, veșnic tinarul lor conducător.

I. S.

CINEMA

Patru frați și destinele lor

Muzele l-au răsfățat pe Vasili Șukșin. Tânărul venit din Altai ca să studieze regia la Institutul unional de cinematografie, s-a făcut cunoscut publicului ca un interpret înzestrat în filmele „Doi Fiodori”, „O poveste simplă”, „Noi, doi bărbăți”, „Alionka”, „Cum arată marea?”, impunându-se prin forța de convingere și linia psihologică precisă a personajelor.

Apoi numele lui Șukșin a început să circule în mediile literare: tânărul a publicat un volum de povestiri: „Noi, cei din Katunia”, care îl recomandă ca pe un foarte bun cunoscător al mediului sătesc și al oamenilor săi.

Debutul lui Vasili Șukșin ca regizor s-a produs în filmul „Există un asemenea flăcău”. Comedia a făcut ocolul ecranelor și a anunțat venirea în cinematografia sovietică a unui creator talentat, cu o concepție viguroasă și originală despre viață, cu un stil regizoral caracterizat prin lirism și umor, prin capacitatea de a vedea măreția în simplitate.

Vasili Șukșin este acum la al doilea film al său „de autor”. La studioul „Maxim Gorki”, el a dat ultimul tur de mână filmului „Frații”, după un scenariu pe care l-a scris pe motivele citorva povestiri din volumul „Noi, cei din Katunia”.

Filmul are în centru destinul familiei de țărani Voevodin, cindva foarte unită, dar care începe să se destrame. Viața desparte drumurile fraților Voevodin. Voinicul Ignat părăsește satul natal și își comercializează forța ca luptător de circ. Firele care îl legau de casa părintească se rup și Ignat se înstrăinează. Al doilea fiu al bătrînului Ermolai Voevodin, Maxim, pleacă și el la oraș, unde se angajează ca muncitor. Și legătura lui cu satul se curmă astfel.

În sat, cu bătrînul, rămîne doar Vasili, mezinul. Plugar înnăscut, el își împlinește fericirea muncind pe pământul natal.

Spre deosebire de ceilalți trei, al patrulea frate, Stepan, are o evoluție sinuoasă. Băiat simplu, cu un suflet cinstit dar plin de neastîmpăr, el comite o infracțiune și este trimis la închisoare. În celulă îl chinuie dorul de sat și de ai săi, care ajunge atât de coplesitor, încît tînărul nu mai poate aștepta eliberarea apropiată și evadează.

Acest personaj complex a fost incredintat unui actor cu care Vasili Șukșin a colaborat și în comedia „Există un asemenea flăcău”: Leonid Kuravliov.

„Îmi place Stepan — a declarat actorul într-un interviu recent — pentru că este un om cu suflet mare și generos, hotărît și îndrăzneț, care, în spatele grosolaniei și primitivismului său aparent, ascunde o inimă bună și o dragoste plină de devotament pentru pământul natal”.

Ceilalți trei frați Voevodin se bucură și ei de o interpretare excelentă. În rolul lui Ignat îl vom vedea pe cunoscutul campion la lupte Alexei Vanin. În rolurile Maxim și Vasili debutează doi studenți de la Institutul unional de cinematografie,

Leonid Reutov și Viktor Șahov. Iar în rolul bătrînului Ermolai Voevodin reapare admirabilul actor de teatru și film Vsevolod Sanaev.

În acest film „de bărbăți” există un singur personaj feminin principal, Vera Voevodina, care ne va prilejui cunoștința cu o talentată actriță de la Teatrul de mimică și gest, Marta Grahova.

Filmul „Frații” nu este o simplă ecranizare a povestirilor lui Șukșin. El dă autorului posibilitatea să exprime mai limpede, cu ajutorul elementului vizual, ideea de bază a operii pomenite: atenția permanentă față de om, față de sufletul și gândurile lui, de complexitatea și contradicțiile lui.

„Timp, înainte!”

„Timp, înainte!” este una dintre cele mai populare opere ale prozei sovietice. Valentin Kataev a făcut din romanul său o vastă frescă a marelui obiectiv care a concentrat în jurul lui entuziasmul și eforturile primului plan cincinal sovietic: Combinatul metalurgic de la Magnitogorsk.

Letopisetul acestei construcții include pagini de adevărat eroism. Oamenii au muncit cu o totală dăruire de sine, pe geruri cumplite și cu o tehnică rudimentară, săvîrșind minuni în ochii uimiți ai specialiștilor străini prezenți pe șantier.

De altfel, această contopire între destinele umane, mii la număr, și cel al obiectului muncii lor devotate, a dat naștere unui original fenomen onomastic. Combinatul de la Magnitogorsk, capitala metalurgiei grele, cum a fost supranumit, este alintat ca o ființă vie: i se spune, familiar, Magnitka.

Soarta Magnitkăi și a constructorilor ei l-a atras pe regizorul Mihail Șveiter, autorul filmelor „Micimán Panin” și „Invieră”. Filmul, în două serii, a fost turnat în studiourile „Mosfilm”, pe baza unui scenariu scris de Șveiter în colaborare cu Valentin Kataev.

● Vitautas Jalakiaevicius a turnat în studioul din Vilnius filmul „Nimeni n-a vrut să moară”. Imaginea o semnează Ionas Griçius, care, după cum știm, a fost operatorul filmului „Hamlet”.

● Nazim Hikmet și-a intitulat ultima carte „Romantism”. Povestea vieții și luptei unui grup de tineri comuniști turci este în mare măsură autobiografică. Tinerii regizori Ramiz Askerov și Anton Voziazov ecranizează povestirea în studioul „Azerbaidjanfilm”.

● Andrei Popov îl joacă pe Andrei Popov, într-un film consacrat marelui actor al scenei și ecranului sovietic.

MUZICĂ

Epitaf pentru „Metropolitan Opera House”

La 22 octombrie 1883, în prezența citorilor săi (pe care construcția i-a costat 1 732 478 dolari), „Metropolitan Opera House” din New York și-a ridicat pentru prima oară cortina. Se prezenta „Faust” de Gounod. Se spune că cele câteva familii de mecenai și-au ocupat locurile în loji prin tragere la sorți, ca să nu fie cu supărare.

La 27 septembrie 1965, tot cu „Faust” s-a deschis cea de-a 82-a și ultima stagiune a teatrului: în primăvara acestui an, octogenara clădire a lui „Metropolitan Opera House” va fi demolată.

Vestea acestui sacrificiu, pe care numai un miracol îl poate evita, a întristat cercurile de melomani. Căci „Metropolitan Opera House” poartă aura legendei; nu atât prin premierele sale, dintre care puține sint considerate realmente memorabile, cît prin strălucita pleiadă de cîntăreți ce și-au legat numele, definitiv sau temporar, de celebra scenă newyorkeză. Într-un articol ocazionat de apropiata dispariție a clădirii teatrului, criticul muzical american Harold Schönberg scrie: „E greu să numești „Metropolitan Opera House” un teatru al tradițiilor dirijorale (deși stagiunea 1908—1909 a reunit pe Alfred Hertz, Gustav Mahler și Arturo Toscanini); dar prin cîntăreții săi „Metropolitan” se poate compara cu cele mai bune teatre lirice din lume”.

„Metropolitan” a avut-o pe Geraldine Farrar, citată de specialiști printre cele mai bune Carmen din istoria interpretării

acestui personaj. Cîntăreața, care a strălucit ani de zile ca o stea de prima mărime pe scena operii, a fost totodată o colegă obiectivă și generoasă. Se știe că în 1935, cînd într-un spectacol de matineu (considerat un real eveniment) a debutat pe atunci anonimă soprana Kirsten Flagstad, Geraldine Farrar, care făcea comențariul în pauze pentru radio, a părăsit la un moment dat litera textului și s-a adresat cu voce solemnă ascultătorilor: „Doamnelor și domnilor, sinteți martorii unui eveniment senzațional în viața teatrului nostru: s-a născut o nouă stea”. Confirmînd întru totul entuziasma previziune, Kirsten Flagstad a devenit într-adevăr o stea a cărei strălucire nu a pătît multă vreme.

La „Metropolitan” a cîntat celebrul bas rus Fiodor Șaliapin, în aceeași măsură cîntăret și actor de geniu. Neegalat Mefistofele în opera cu același nume de A. Boito, el a făcut din acest spectacol evenimentul stagiunii 1921—1922.

Dar „marele bas” a ținut și cu multe alte prilejuri publicului newyorkez sub vraja vocii lui rarissime.

De „Metropolitan” e legat, de asemenea, numele lui Enrico Caruso, tenorul italian cu voce pură și o tehnică vocală desăvîrșită. Cea mai mare stea în istoria lui „Metropolitan Opera House”, Caruso a deschis, din 1904 pînă în 1921, toate stagiunile teatrului, cu excepția uneia singure. În total a cîntat în 607 spectacole (numai în stagiunea 1907—1908, de exemplu, a participat la fiecare al treilea spectacol!) interpretînd 36 de roluri și primînd 2 500 de dolari pentru fiecare reprezentație. Și se știe că dacă ar fi vrut, Caruso ar fi putut obține și mai mult. Direcția teatrului i-a trimis odată o foaie de contract ca să o completeze fixînd el însuși condițiile bănești.

Dragostea și devotamentul neuitatului tenor pentru muzică au ajuns pînă la eroism. În seara de 11 decembrie 1920, la Academia din Brooklyn, Caruso a cîntat tot actul I din „Elixirul dragostei” deși făcuse o puternică hemoptizie. A fost nevoie de intervenția energică a publicului pentru ca să accepte să se întrerupă spectacolul.

Pe scena vechiului teatru liric newyorkez au evoluat și alți cîntăreți celebri. Unul dintre ei, Giovanni Martinelli, a fost eroul unui episod dramatic. La 26 februarie 1938 Martinelli s-a intoxicat cu crabi, dar cu toate că nu se simțea bine a insistat să joace. După numai zece minute de la începerea spectacolului (se prezenta „Aida”), Martinelli a leșinat. Atunci, pentru prima oară în istoria teatrului, cortina s-a lăsat în timpul reprezentației. (A doua oară s-a întimplat în 1960, cînd cîntărețul Leonard Warren a murit pe scenă).

În ultima perioadă a existenței sale alte nume au strălucit la „Metropolitan Opera House”. În 1949, într-o nouă montare a operii „Salomeea”, cu dirijorul Fritz Reiner la pupitură, a debutat soprana Lyuba Velic. Tot în această perioadă au cîntat acolo regretatul Mario Lanza, dispărut atât de timpuriu, Maria Callas, Victoria de Los Angeles, Nikolai Ghiaurov și alte voci celebre.

Melancolia newyorkezilor este, deci, justificată. Același critic Harold Schönberg o exprimă foarte clar în finalul articolului citat: „Nu este exclus ca noua clădire a teatrului „Metropolitan Opera House” din „Lincoln Centre” să fie mai frumoasă și chiar mai bună decît cea veche, în ce privește acustica. Dar, ca orice nou născut, va fi lipsită de semnele ei particulare, și va fi nevoie de ani pînă să-și creeze profilul propriu, propria-i mitologie”.

M. Kolesnicenko

Cunoscutul violonist sovietic Leonid Kogan a fost săptămîna aceasta oaspetele capitalei noastre.

arta

a

COSMONAUTICĂ

Al nouălea asalt al Lunei

● Probleme ce vor putea fi rezolvate ● Sursa cutremurelor selenice ● Comete și „ploi cosmice“ ● Păreră lui Gherman Titov

Au trecut câteva zile de când s-a încheiat cu succes una din cele mai importante și mai dificile etape ale cuceririi Cosmoului: aselenizarea lină a stației automate sovietice „Luna-9“, cu care a fost stabilită o trainică legătură radio. A devenit clar că soluția este „apt“ să suporte obiectele ale industriei terestre în greutate chiar și de o tonă și jumătate. În timpul transmisiunilor s-au obținut informații telemetrice care au confirmat funcționarea normală a sistemelor de bord ale stației. Este prima stație din istorie care a rămas în funcțiune după luarea contactului cu suprafața Lunei. La o comandă de pe Pământ, s-a efectuat și transmiterea imaginilor peisajului lunar.

Succesul experienței sovietice în domeniul aselenizării line a fost amplu comentat de presă și de personalități ale științei din lumea întreagă. Nu vom insista prea mult asupra ecourilor stîrnite de această înfăptuire remarcabilă, „realizare minunată, fără precedent“ cum o numește Kenneth Gatland, vicepreședintele Societății interplanetare britanice și nici asupra amănunțelilor legate direct de aselenizare și programul stației încheiat cu suc-

locuitorilor Terrei posibilitatea de a pătrunde în tainele structurii și evoluției proprii lor planete, de a face cunoștință cu formații de roci apărute cu două-trei miliarde de ani în urmă. Vă veți întreba, poate, cum este posibil acest lucru? Nimic mai simplu: pe Lună neexistând atmosferă, vânturi, apă, într-un cuvânt factori care să-i modifice suprafața, ca se află și azi în aceeași stare în care se afla în perioada la care ne-am referit.

Despre „mărire“ lunare se spune că ar fi acumulări gigantice de lavă răcită. Dar nimeni nu știe încă ce roci le alcătuiesc — bazalt, granit sau altele? Or, stațiile automate de tipul „Luna-9“ ar putea fi înzestrate cu aparate care să determine compoziția suprafeței lunare. Și, dărmurind această chestiune, savanții vor arunca implicit o privire și în trecutul scoarței terestre.

Cei care se ocupă astăzi de studiul Lunei s-au întrebat de multe ori dacă pe acest astru există cutremure. Pe Pământ, fenomenul este legat de procesul de stratificare a materiei de adincuire, care continuă și în zilele noastre. Potrivit teoriilor teoretice, pe Lună acest proces s-ar

O fotografie a Lunei transmisă de „Luna-9“

ces la 6 februarie a.c. Vom încerca, cu ajutorul științei, să scrutăm viitorul, să trecem în revistă câteva din problemele a căror soluționare va deveni posibilă cu ajutorul stațiilor lunare automate.

Oamenii de știință apreciază că stația automată care a depus pe suprafața Lunei aparatură științifică va aduce o contribuție importantă la studiul problemelor originii și evoluției satelitelor noastre naturale. B. Levin, doctor în științe fizico-matematice este adeptul teoriei că Luna s-a format în aceleși timp și în aceeași materie ca și Pământul. Ipoteza aceasta, în eventualitatea că s-ar adevăra, ar oferi

fi încheiat și, în acest caz, satelitul nostru ar trebui să fie mai calm sub aspect seismic. Sursa cutremurelor lunare este, de aceea, socotită tensiune interioară, în strînsă legătură cu fenomenul de răcire a Lunei precum și cu loviturile pricinuite de unele corpuri cosmice mari care vin în atingere cu suprafața ei.

B. Levin este preocupat, de asemenea, de probleme pentru a căror soluționare este necesară, susține el, debarcarea specialiștilor pe Lună. Așa e, de pildă, studiul craterelor lunare. Savantul sovietic stabilește legături și între formarea unor cratere și ciocnirea Lunii cu corpuri cosmice. Este vorba mai ales de nuclee de comete care au căzut, se știe, și pe planeta noastră. După o vizită pe Lună, savanții vor putea afla, probabil, ce rol au jucat nucleele „de gheață“ ale cometelor și în formarea hidrosferei și atmosferei terestre.

Pentru biologi, Luna va fi un fel de poligon care, omul se va pregăti pentru zboruri cosmice de lungă durată. Să vedem pe scurt ce probleme biologice ar putea fi soluționate pe poligonul lunar, așa cum și le imaginează I. Glombocki, doctor în științe biologice.

Pînă la ora actuală nu se cunoaște din ce va fi alcătuit așa-zisul sistem ecologic închis care va trebui să asigure cosmonauților aerul, apa, hrana. Pe cosmonaut lunar se va putea soluționa această problemă. Tot acolo se va studia influența pe care o exercită asupra plantelor și organismelor animale acțiunea îndelungată a radiației cosmice și imponderabilității și vor putea fi elaborate mijloace de apărare împotriva efectelor dăunătoare ale acestora. Luna este un „teren“ cum nu se poate mai potrivit pentru asemenea cercetări. Pe suprafața ei cad adevărate plozi de gaze cosmice cu o intensitate aproape la fel de mare ca în plin Cosmos.

Nu putem încheia fără a încerca să privim și mai departe. Dar mai bine să-l lăsăm pe cosmonautul Gherman Titov să viseze pentru noi. Întrebat de un cores-

pondent ce înțelege el prin „popularizarea“ Lunei, a răspuns:

„Înceam să înțeleg și să lucrez. Acest lucru nu e chiar atât de simplu pe cît îl prezentăm în romanele științifico-fantastice, chiar și în cele mai bune. Dar e indiscutabil că pe Lună vor apărea microorașe cu climă terestră artificială, cu sere și bazine de apă, laboratoare și uzine. În noțiunea de „popularizare“ intră și folosirea Lunei ca pe un gigantic cosmodrom. Aici oamenii vor monta nave cosmice, stații interplanetare și le vor trimite în adîncurile Universului. Pentru ce aici? Pentru că spre a-și lua zborul de pe Pământ spre alte planete un purtător de rachete ar trebui să dezvolte o viteză cosmică în jurul a 11,2 kilometri pe secundă. Aceasta ar necesita rezerve mari de combustibil, și, prin urmare, sporirea greutății rachetei. Pe cînd, pornind de pe Lună purtătorul de rachete va trebui să dezvolte o viteză de numai trei kilometri pe secundă. În plus, pe Lună există condiții ideale de lucru pentru astronomi și fizicieni. Oamenii de știință vor avea posibilități noi de studiere a Soarelui — centrul sistemului nostru planetar. Iar cunoașterea legilor de „viață“ ale Soarelui va permite savanților să cunoască și originea Pământului, prezentul lui și să-i prevadă viitorul“.

SEISMOGRAFIE

Cînd vibrează
6 mii de mii de mii
de miliarde
de kilograme...

La 27 martie se vor împlini doi ani de atunci... Era într-o zi de vineri. După amiază, la orele 5 și 36, peninsula Alaska se zguduie, ca și cum asupra ei ar fi căzut o sută de bombe cu hidrogen. 115 oameni și-au pierdut viața. Energia degajată era mai mare decît cea a nimicitorului cutremur de la San Francisco, din 1906: ea a declanșat în Oceanul Pacific valuri puternice, care ajungînd pînă în Hawai și Japonia au băgat spaima în oameni. Izbitura produsă în Alaska a atins globul pămîntesc ca un ciocan uriaș. Întreaga masă de terestră, în greutate de șase mii de mii de miliarde de kilograme (șase cvadrilioane) a început să vibreze ca un clopot.

Undele elastice care pornesc din epicentrul unui cutremur nu sînt decît unde sonore în corpuri solide. Ele pot fi reflectate sau deviate și pot vibra cu frecvențe diferite, cu deosebire că aici nu vibrează aerul, ci roca și că aceste vibrații nu pot fi percepute de ureche, ci numai de seismograf.

Privit de pe un post de observație situat în spațiul cosmic, globul pămîntesc ar fi arătat în timpul cutremurului întocmai ca o buclă de gelatinosă. El lua diferite forme, cărora le trebuia fie o oră, fie doar câteva minute ca să apară sau să dispară. Pămîntul avea uneori aspectul unui ou, alteori prezenta la suprafață adevărate gropi. Instrumentele de măsură urmăreau aproximativ optzeci de modificări ale formei. Pentru a le putea vedea însă în general, observatorii din spațiul cosmic ar fi trebuit să aibă ochi de microscop. Chiar dacă o astfel de undă se propagă multe sute de kilometri pe suprafața pămîntului, ridicările și scufundările de teren nu provoacă denivelări mai mari de 2 centimetri. Cît de intensă a fost însă cutremurul s-a putut constata din faptul că vibrația globului terestru a durat trei săptămîni încheiate.

Studierea așanumitelor unde libere a ajuns abia în ultima vreme la rezolvare concludentă. Încă din 1880 matematicianul Love a dedus din formulele sale că, la un cutremur puternic, pămîntul întreg vibrează, și anume așa cum vibrează o coardă de gitară cînd este ciupită. La atingerea unei astfel de corzi, se produce o mișcare ondulatorie care se propagă în ambele sensuri. La capetele corzii unde se reflectă, se înfîșește centrul, se unesc și imprimă corzii o vibrație fundamentală de o anumită frecvență, care depinde de lungimea, tensiunea, grosimea și materialul corzii.

După teoria lui Love, rupturii strat produce lovirea materialului înconjurător, astfel că undele se propagă în toate direcțiile. Unele se strecoară pe lingă suprafața pămîntului, altele pătrund în adîncimi. În sfîrșit, ele se interferează cu cele reflectate, întocmai ca în cazul corzilor de gitară și fac să vibreze întregul glob, ceea ce constituie așanumitele „vibrații libere“.

Felul în care se propagă undele depinde de elasticitatea și compoziția rocii. În general, mișcarea lor este cu atât mai rapidă, cu cît roca este mai dură. Astfel, unele din ele parcurg 500 de km pe oră.

În timpul mareii cutremur de pe peninsula siberiană Kamcatka, la 4 noiembrie 1952, aparatele au înregistrat o undă

Știința

care a parcurs distanța dintre două creste în mai puțin de 5—7 minute. S-a banuit că ar fi vorba de o vibrație liberă a globului terestru.

La 21 mai 1960 de-a lungul unui plan de falie din fața coastei chilene a avut loc o zguduită orizontală de teren. Socul a zguduit pămîntul de-a lungul a sute de kilometri. De data aceasta seismologii au fost de față la timp. Ei instalaseră la suprafața pămîntului și sub pămînt, la cîteva mii de kilometri departare unele de altele, o mulțime de aparate de măsură. Cînd undele de vibrație le-au atins, aparatele au înregistrat exact mișcările verticale și orizontale ale pămîntului și au măsurat aceste mișcări cu o precizie mergînd pînă la fracțiuni de milimetru.

Fizicienii din lumea întreagă și-au dat seama ce importanță au vibrațiile libere ale pămîntului pentru știință: din ele se pot trage o seamă de concluzii asupra structurii interiorului pămîntului.

FIZICA

Stiloul: trecut și viitor

Ce vîrstă are stiloul? Probabil vre-o 50—50 de ani, vor susține unii. Și totuși, afirmăm că este în vîrstă! Cei care lucrează la Matenadaran, bibliotecă sovietică celebră prin vechile ei manuscrise, au scos recent la iveală o serie de documente care atestă că „stiloul“ era cunoscut încă din anul... 1166.

Pe marginea unui manuscris, copistul Skopanos consemna la vremea lui că, după ce muia o singură dată tocul în călimară, putea scrie 700 de litere, cu alte cuvinte aproximativ o pagină de caiet. Skopanos nu descoperise mecanismul „stiloului“ de care se folosea, dar un alt manuscris înfățișează un scrib ținînd între degete un toc, foarte asemănător cu un stilou cu pastă. Dar nu numai forma tocului i-a surprins pe savanții sovietici ci și extraordinara consistență a cernelei, care și-a păstrat culoarea inițială, fără nici o alterație.

Deși de-a lungul secolelor stiloul a evoluat ca formă și calitate, fiind dat uitării pentru ca mai apoi să fie reinventat, scrișul așteaptă de mii de ani o revoluție. Mai ales în ce privește cerneala. Căci, ca și egiptenii de acum 3.000 de ani, atunci cînd scriem nu facem altceva decît să așternem pe hîrtie o fină peliculă de cerneală.

În zilele noastre însă, oamenii de știință propun noi procedee, complet diferite de tehnicile folosite în trecut. Unul din aceste procedee propune în locul banalei penițe de stilou un minuscul vibrator cu ultrasunete, alimentat de curent electric și terminat cu un vîrf de formă conică. Vîrful, în cazul de față penița, imprimă scrișul pe hîrtie și, dacă folosim hîrtia de carbon, el poate cu ușurință să realizeze mai multe copii. Ce e drept, însă, scrișul pe prima foaie, pe original, nu e prea vizibil.

Un alt procedeu preconizează folosirea unei hîrtii tratate, a cărei suprafață se colorează instantaneu sub acțiunea electricității. Fabricarea unei astfel de hîrtii nu este costisitoare deoarece, produsă în cantități mari, ar reveni mai ieftin ca hîrtia obișnuită. În „stiloul“ ar urma să fie încorporată o sursă de electricitate, care ar fi transmisă hîrtiei prin intermediul unei penițe speciale. Mai mult decît atât, savanții au imaginat stilouri cu generatoare atomice, ele fiind promișoare; deși de mici proporții, ele ar putea funcționa timp de cinci ani de zile!

● Stația automată s-a apropiat de Lună cu 3 km pe secundă. O viteză mai mare sau mai mică ar fi dus la zdrobirea ei de suprafața astrului.

● Primul emițător de radio-televiziune instalat pe un corp ceresc, „Luna-9“, inaugurează nu numai era legăturilor auditive și optice cu Terra, ci și cea a radiofarurilor, care vor indica vasele cosmice calea de navigație pe oceanul interplanetar.

● Viitoarele observatoare astronomice de pe Lună vor putea elabora prognoza vremii pe o durată și cu o precizie incomparabil mai mari decît cele de pe Pământ.

● Văzute de pe Lună, stelele nu sînt întăzite, deoarece neexistînd atmosferă, nu se produce refracția variabilă a luminii lor. Steaua „polară“ a Lunii nu e aceeași cu cea terestră și locul ei e luat de steaua Omega, din constelația Dragonului.

● Planeta noastră se prezintă celui aflat pe Lună ca o sferă de un albastru intens, care ocupă pe cer o suprafață de 13,7 ori mai mare decît Luna văzută de noi.

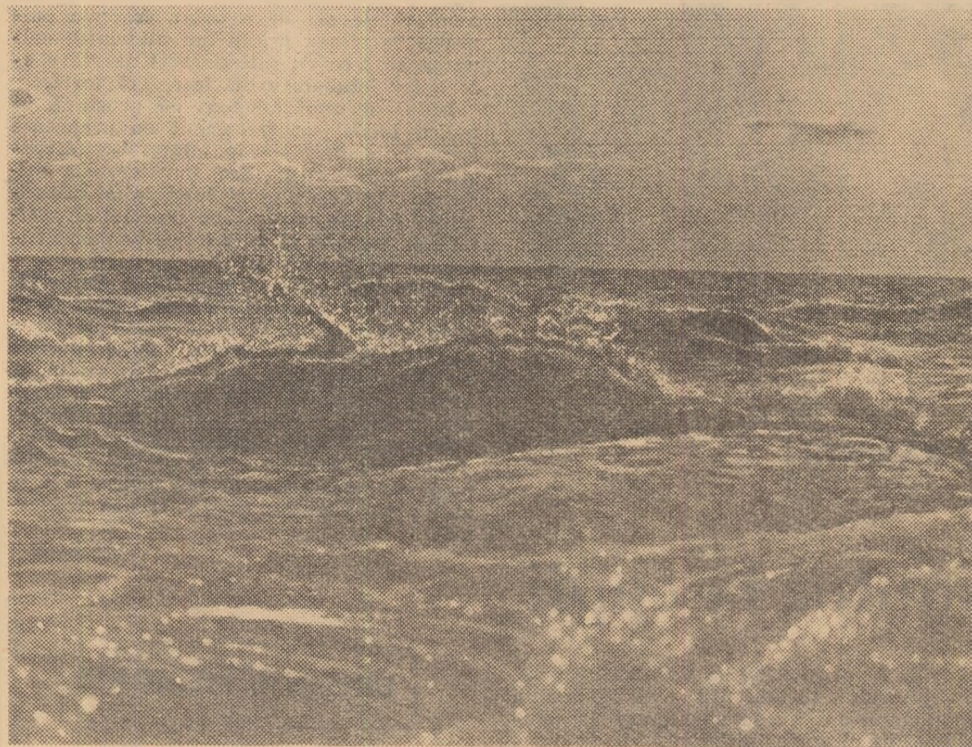

GEOLOGIE

Inepuizabilele rezerve ale oceanelor

Cucerirea oceanului este azi o misiune la fel de importantă ca bătălia pentru Cosmos. Într-adevăr, cei aproape un miliard și jumătate de metri cubi de apă ai oceanului mondial ascund resurse — alimentare și chimice — cu adevărat inepuizabile. Apele Pământului mai dispun și de colosale rezerve energetice dacă ținem seamă de toți factorii care le alcătuiesc: hi-

drogenul, forța mareelor, a valurilor, diferența de temperatură din straturile de la suprafață și de la mare adâncime. Toate acestea reprezintă cantități de materii prime și kilowați de energie ce pot fi exprimați numai în cifre astronomice.

Fundul oceanelor formează un capitol aparte. El se întinde pe milioane de kilometri pătrați din care este valorificată doar o parte infimă, o fișie foarte îngustă. În categoria celor care cuceresc adâncurile subacvatice nu sînt, de obicei, incluși petroliștii, cu toate că și ei au ieșit în larg. Sondele petroliere se îndepărtează tot mai mult de țărm. Potrivit unor calcule preliminare, rezervelor explorate de pe uscat li s-ar putea adăuga încă o treime dacă s-ar practica extracția țiteiului și de sub bancurile de nisip continentale. Și cite zăcăminte petrolifere nu ascund adâncurile subacvatice! Sub fundul mărilor există și gaze naturale. Toate acestea i-au condus pe specialiști spre ideea că ar putea cere sprijin naturii însăși, folosindu-se de colosala presiune a masei de apă, spre a aduce la suprafață țiteiul și gazul.

Dar cu aceasta nu s-au epuizat bogățiile oceanului planetar. Exploratorii găsesc uneori minereu chiar pe țărmul mării sau oceanului. De unde au dedus că nu este exclusă posibilitatea ca zăcăminte de minereu să se afle și în largul mării. De ce, s-au întrebat geologii, să nu se afle și în adâncurile subacvatice așa cum se găsesc în adâncurile uscatului?

Acum aproximativ un secol, traulere și drage au adus pentru prima oară de la mari adâncimi pe bordul unor nave, niște pietricele nu prea arătoase. Acestea erau, după cum s-a constatat mai apoi, bucățele de minereu de fier și mangan, cu adaosuri de cobalt, molibden și alte elemente rare. Întrebându-se de unde ar fi putut să provină pietricelele, unii savanți au emis ipoteza că ele nu pot fi decît depuneri, de-a lungul secolelor, din apa mării. Alții susțin că aceste concrețiuni s-ar fi format pe fundul oceanelor și mărilor sub acțiunea presiunilor înalte. Sau poate le-au produs bacteriile care au extras aceste elemente din apă?

Indiferent care din ipoteze este cea reală, un lucru e cert: pe fundul mărilor și oceanelor există minereuri. Acest lucru a fost dovedit și de fotografiile făcute sub apă la mari adâncimi. Zăcăminte deschise au fost descoperite în oceanele Atlantic, Indian și Pacific. Pe baza datelor existente, specialiștii au calculat că numai în Oceanul Pacific s-ar afla 90 miliarde de tone de minereu de fier și mangan. Și cobalt se găsește în cantități mari: circa un miliard de tone, în timp ce zăcămintele de pe uscat sînt de o mie de ori mai mici. În total, pe fundul oceanului planetar se găsesc aproximativ 350 miliarde tone de minereu.

bilitățile inginerilor". Într-adevăr, specialiștii au și început să alcătuiască hărți ale zăcămintelor aluvionare de care se interesează încă de pe acum inginerii.

Este adevărat că la ora actuală nici specialiștii nu știu încă în ce mod vor valorifica imensele bogății ascunse sub apă. Le vor pompa oare cu ajutorul unor aspiratoare puternice așa cum „adună” azi peștele cu apă cu tot? Sau vor trimite pe fundul oceanelor instalații autopropulsate care vor „culege” bucățile de minereu? Se vor folosi și pe viitor dragele?

Ultimul cuvînt este al constructorilor. Ei sînt chemați să aleagă procedeele cel mai eficiente de extragere a minereurilor din apă.

PSIHLOGIE

Între sangvini și melancolici

Un spectacol pasionant și patru oameni (aleși cu țile din masa spectatorilor) care reacționează fiecare în felul lui. După cum le e sîrea sau, ar prezenta un om de știință, după tipul lor fiziologic.

De la Hippocrat încoace au fost făcute numeroase încercări de a clasifica multitudinea manifestărilor personalității umane și a exteriorizării lor prin gesturi, cuvinte, acțiuni. Dar dacă de la vechii greci am moștenit cuvîntul „temperament” și cele patru caracteristici ale lui, sangvin, coleric, flegmatic și melancolic, savanților secolului nostru — și printre aceștia lui I. P. Pavlov — le datorăm concepția științifică despre temperament și caracter.

În înțeles strict biologic și fiziologic, în funcție de însușirile sistemului lor nervos, oamenii pot fi împărțiți în patru grupe principale. În fruntea acestei clasificări se află, de obicei, sangvinii, acești „giganți ai forței nervoase”, cum i-a numit Pavlov. Oameni tari, echilibrați, sangvinii nu se sperie de dificultăți. Dimpotrivă, ele îi stimulează la acțiune. Vesnic în căutarea noului, pe care îl și descoperă și știu să-l utilizeze, reprezentanții acestui gen de temperament au atenția mereu trează și mobilă. O însușire nel pozitivă, dar care

determină uneori o activitate dispersată, după cum reversul labilității nervoase a sangvinilor se manifestă într-o oarecare înclinație spre aventură.

Asemănători în unele privințe cu ei, oamenii cu temperament coleric se deosebesc prin alternarea stărilor de euforie și depresie, prin lipsa de perseverență în a duce la bun sfîrșit un lucru început. Iar flegmaticii, deși echilibrați, perseverenți, atenți, sînt inerți din punct de vedere nervos, ceea ce face ca abaterile de la stereotip să-i sperie. În laborator, cînd au de-a face cu acest tip de sistem nervos, experimenterii știu că noutatea trebuie să le fie prezentată în „porții” mici, altminteri se pot produce tulburări ale activității nervoase superioare. În viața de toate zilele această constatare se traduce prin irascibilitatea flegmaticilor ori de cîte ori sînt întrerupți de la lucru.

Dar melancolicii? Ei sînt slabi din punct de vedere neuropsihic, greu adaptabili, inerți și pasivi, reacționînd la suprasolicități prin tulburări ale activității nervoase superioare.

Dacă printre cititorii acestor rînduri se află și cîțiva care au încercat să se integreze în una din categoriile de mai sus, îi avertizăm să nu se bucare descoperindu-și însușiri sangvine, dar nici să nu se amărăscă constatîndu-se melancolici. De altfel, aceste caracterizări nu se extind asupra calităților morale. Flegmaticul, de exemplu, nu e nicidecum un „personaj negativ”. Dimpotrivă, în activitatea de toate zilele el are chiar o serie de plusuri în comparație cu sangvinul. Iar în ciuda tuturor slăbiciunilor, și printre melancolici se întîlnesc mulți oameni valoroși, care vădesc calități admirabile cînd cei cu care vin în contact nu le rănesc sensibilitatea.

Împărțirea oamenilor în patru tipuri principale de sistem nervos este doar un punct de plecare pentru studierea detaliată a însușirilor înnăscute și dobîndite. Astfel, tipul colericului se împarte la rîndul lui în indivizi la care predomină excitația sau inhibiția, împrejurare care se reflectă în întreaga lor conduită. Cînd labilitatea sangvinilor e exagerată, ei devin impulsivi și agitați, pe cită vreme

Patru temperamente, patru reacții diferite la un meci de fotbal. De la stînga la dreapta: temperament sangvin, melancolic...

...coleric și flegmatic.

extrema opusă a aceleiași însușiri îi face timizi. Aceste subgrupe ale tipurilor de sistem nervos, care se ramifică și ele în subdiviziuni, ne apropie de noțiunea de caracter.

Toate bune, dar ce importanță practică are clasificarea despre care s-a vorbit pînă acum? În primul rînd, o precizare: apartenența la una din grupele enunțate se constată nu după afirmații, ci după fapte, după rezultatele activității în anumite condiții, grele sau ușoare. Iată de ce în cursul experiențelor în masă (de exemplu pentru alegerea aviatorilor sau cosmonauților) se folosește un vast sistem de probe individuale, repetate, care au menirea să spună cît mai multe despre tipul de sistem nervos, despre forța, echilibrul sau labilitatea celui examinat. Din aceleași motive, momentul hotărîtor în clasificarea științifică a oamenilor, verificarea în practică, trebuie să-și spună cuvîntul oricîte ori se ridică problema alegerii locului de muncă.

tehnica

ZOOTEHNIE

Pentru protecția renilor

Un institut de cercetări științifice în Extremul Nord. Domeniul de cercetare: agricultura cu toate ramurile ei în condițiile puțin obișnuite ale acestei regiuni. Cercetătorii petrec opt luni pe an nu la Norilsk, unde își are institutul sediul, ci în tundră. În cele ce urmează vom face cunoștință cu una din secțiile institutului.

Începem cu laboratorul. Oameni în halate albe, mănuși de cauciuc, mască. Lumina e dată de lămpi bactericide. Într-un cuvînt, un laborator ca oricare altul, înzestrat cu cele mai moderne utilaje. Pînă aici, nimic neobișnuit. Neobișnuitul începe în tundră. Li întîlnim pe aceiași cercetători în mijlocul renilor — secția

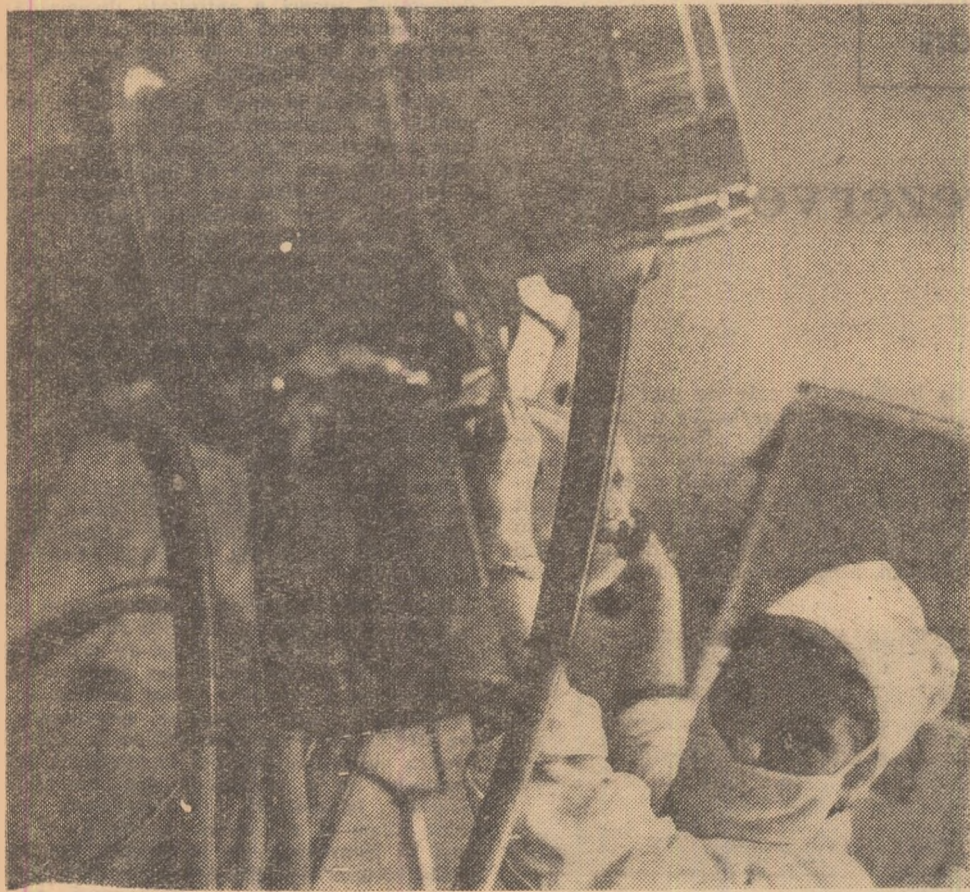

despre care vorbim se ocupă cu studii zootehnice — printre care s-a strecurat un dușman periculos, bruceloza. Turma are mii de reni. Fiecăruia trebuie să i se ia sînge pentru analiză, spre a-i depista și izola pe cei bolnavi, fiecăruia trebuie să i se facă vaccin. Picăturile de sînge care nimeresc pe mîini îngheață. Mănușile de cauciuc nu sînt de prea mare folos.

Revenind după această muncă istovitoare în laborator medicii veterinari, biologii și biochimiiștii nu se deosebesc cu nimic de cercetătorii de la oricare instituție de biologie. Și ei descifrează indicațiile microscopelor, și ei efectuează complicate studii biochimice și fizice.

Rezultatele activității lor științifice sînt elocvente. În cadrul institutului de la Norilsk au fost descoperite preparate chimice care nimicesc larva de hipodermă sau îndepărtează pentru un timp de turma de reni țînțarii și musculițele. A fost elaborată construcția unor aparate simple și comode de stropit și a fost determinată doza precisă și durata efectului preparatelor. Au fost create nenumărate vaccinuri. Și, pe alt plan, tot cercetătorii institutului au stabilit normele cele mai economice și raționale de hrănire a animalelor.

Înainte a unei operații grele, laboranta T. Sevastimova are grijă să pregătească aparatul Röntgen.

DE VORBĂ CU PĂRINȚII

Tulburările somnului la copii

Somnul reprezintă forma cea mai importantă de odihnă pentru organismul copiilor; în cursul lui se refac nu numai sistemul nervos, ci și celelalte organisme, aparate și sisteme ale corpului. Școlarul mai mic nu trebuie să depășească pentru culcare ora 20,30—21, iar școlarul mai mare 21,30—22. Trezirea copiilor nu trebuie făcută prea de dimineață. Sînt copii la care somnul cel mai profund și mai odihnitor este în partea a doua a nopții. Acești copii trezesc înaintea de ora 7 riscă să fie lipsiți de efectele „reparatorie” ale somnului.

Condițiile în care doarme copilul au o importanță deosebită asupra desfășurării somnului. De aceea, camera de dormit trebuie să fie izolată, liniștită și să aibă o temperatură cât mai constantă, care să nu treacă de 20°. Trebuie să aerisim bine încăperea înainte de culcare iar vara, și oricînd clima o permite, este recomandabil să lăsăm copiii să doarmă cu fereastra deschisă.

Apariția tulburărilor de somn la copii poate avea cauze multiple. Cel mai adesea, la copilul de vîrstă școlară este vorba de o supraîncordare nervoasă. Ca și tulburările nevrotice de alimentație (lipsa de poftă de mîncare, dureri difuze abdominale, constipație etc.), tulburările somnului constituie un simptom frecvent al greutăților de adaptare pe care le întîmpină unii copii la intrarea lor în școală. Ele pot interveni însă în toată perioada de școlaritate, în momentele de tensiune psihică, de conflicte sau nereușite, de dificultăți școlare, de efort excesiv în preajma tezelor sau examenelor.

În asemenea situații, adormirea se face mai greu, copiii zvrîcolindu-se mult în pat sau trezirea se face mai devreme. Alteori, în timpul nopții copiii se trezesc de cîteva ori sau se agită, vorbesc și țipă din somn.

Tulburările de somn pot fi cauzate și de o serie de condiții de mediu (zgomote puternice, lumină, căldură sau frig excesiv etc.). În unele familii mai există obiceiul ca în același pat să doarmă 2—3 copii sau copii cu adulții. Acest fel de a dormi este incomod, copilul doarme înghesit și nu se odihnește cum trebuie. De aceea trebuie să facem eforturi ca fiecare copil să doarmă într-un pat separat. Ameliorarea celorlalți factori de mediu este de asemenea salutară. Să nu încălzim, iarna, prea mult camera copilului înainte de culcare și nici să nu-l învelim prea gros; supraîncălzirea duce la somn agitat și superficial.

Să-i obișnuim pe copii să doarmă în aceeași cameră, în același pat, cu lampa stinsă. Lumina aprinsă excită sistemul nervos și îngreunează adormirea, făcînd ca somnul să fie neodihnitor. Același efect excitant îl au emisiunile de televiziune — la care copiii asistă pînă seara tîrziu — sau ascultarea unei muzici gălăgioase.

În ce privește tulburările de somn care au o origină nevrotică, acestea nu se pot ameliora fără corectarea factorilor favo-

rizanți. În acest scop se va cere ajutorul învățătorului, dirigintelui și al medicului. În nici un caz nu se va recurge la somnifere din proprie inițiativă.

O tulburare nevrotică a somnului copiilor este și așa-numitul **pavor nocturnis**. Spaima în timpul nopții, care apare uneori la școlarul mic. Copilul se trezește în primele ore ale nopții înfricoșat, țipă și vorbește despre fiare sălbatice, hoji, ape adînci, foc etc. Copilul nu este perfect conștient în timpul crizei de spaimă (nu-i recunoaște decît cu greu pe cei din jur) sau chiar își continuă somnul profund. Această tulburare reclamă imperios consultul unui neuropsihiatru, puțin duce mai tîrziu la insomnii cronice.

Dr. S. M. Miasnikov

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Afecțiunile prostatei

Uretra bărbatului, canal membranos care începe de la fundul vezicii urinare și se termină printr-un orificiu extern la capătul penisului, servind pentru eliminarea urinei și lichidului spermatic, are o primă porțiune ce trece printr-un organ glandular numit prostată. Acest organ — cea mai mare glandă a aparatului genital masculin — este așezat imediat sub vezica urinară, avînd forma unei castane cu virful în jos. Una dintre fețele sale vine în raport direct cu rectul, ceea ce face posibilă palparea ei prin anus. Secreția acestei glande contribuie la formarea lichidului spermatic.

De obicei, orice infecție a uretrei prostatice, provocată de gonococi, stafilococi, streptococi, bacili Koch sau de alți microbi (uretrite) cuprinde și prostata, provocînd o inflamație acută sau cronică numită prostatită. Prostatita acută se manifestă brusc cu febră și frisoane, dureri mari de șezut, nevoia de a urina des și cu greutate în urinare, ba uneori chiar imposibilitatea de a urina. Urinile adeseori sînt tulburi și urit mirositoare (mai ales cînd sînt infectate cu germeni piogeni). Prin tact rectal se simte o prostată mărită de volum și foarte dureroasă. Neglijată, boala se însoțește și de alte tulburări genitale (ejaculare întîrziată cu o cantitate redusă de lichid spermatic) sau poate evolua spre abcesul de prostată cu supurație purulentă.

Boală greu de tratat înainte vreme, prostatita cunoaște astăzi o vindecare radicală o dată cu descoperirea sulfamidelor și mai cu seamă a antibioticelor, cu condiția — firește — de a n-o neglija. Anti-

bioticile se vor administra în funcție de antibiograma germeului găsit la urocultură sau în puroiul extras prin puncție. Se recomandă de asemenea pentru calmarea durerilor, clisme cu antipirină (1 g la 50 ml ceai de mușeșel cald).

Alteori, tulburările urinare se datoresc — mai ales la bărbații în vîrstă de peste 50 de ani — dezvoltării în prostată a unei tumori benigne (necanceroase). Această tumoră, numită adenom, se întinde spre gîtul vezicii urinare și în jurul uretrei, pe care o strangulează, ceea ce explică greutatea și jena la urinare ce o provoacă. Adenomul (sau hipertrofia de prostată, cum se mai numește) se poate diagnostica ușor prin tactul rectal. Boala se datorește — pare-se — unor modificări în activitatea glandelor cu secreție internă, mai ales a testiculelor, mai frecvente spre bătrînețe. Senzația de jenă la urinare, urinile reduse cantitativ, tulburi sau cu sînge, greșurile, lipsa de poftă de mîncare, creșterea ureei în sînge însoțită de dureri de cap, slăbirea accentuată, în fine incontinența sau dimpotrivă retenția de urină, iată simptomele care sîlesc bolnavul să consulte medicul. Într-un stadiu avansat, nevoia de a urina trezește bolnavul de cîteva ori în cursul nopții, urinarca se face cu întîrziere și oarecare efort, iar jetul de urină iese fără forță.

În cazul unui adenom de prostată, se aplică inițial un tratament cu preparate hormonale (testosteron, sintofolin, dietilstilbestrol), antispastice (papaverină), calmante ale durerilor și inflamației adenomului (clisme cu ceai de mușeșel și antipirină), precum și antibiotice în cazul suprainfecțiilor urinarilor.

La retenții parțiale sau totale de urină, complicate cu calculi vezicali, care pun în pericol și rinichii, se impune îndepărtarea adenomului prin operație. Prin operație nu este înlăturată însă toată prostata, ci numai adenomul care împiedică evacuarea normală a urinei prin uretră. Vindecarea rapidă și completă depinde așadar de stadiul în care bolnavul se prezintă medicului specialist urolog pentru a i se aplica tratamentul hormonal sau chirurgical.

Medicus

URGENTE MEDICALE

Colica hepatică

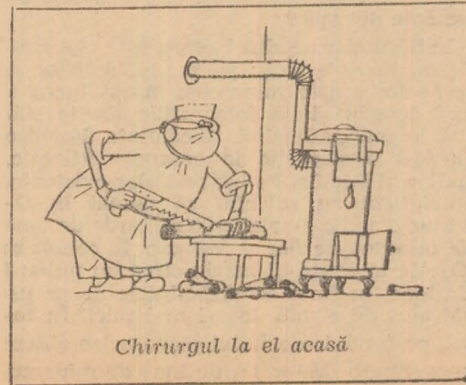
Există dureri violente, localizate în diferite regiuni ale corpului, care apar brusc la intervale de timp, deci discontinuu, despărțite fiind de perioade de liniște. Aceste dureri, care se produc prin mecanisme diferite și cu localizări organice variate, sînt denumite **colici**. Dintre acestea cele mai frecvente sînt: colicile abdominale (hepatică, intestinală, apendiculară), colica renală și colica uterină.

Colica hepatică este durerea bruscă produsă prin contracția veziculei biliare. Este caracteristică bolnavilor cu litiază biliară („pietre la ficat”). Durerea este localizată în dreapta sub marginea coastelor și adesea „răspunde” în umărul drept sau în regiunea apendiculară. Apare de obicei la 2—4 ore după masă sau în cursul nopții, după ce alimentele trec din stomac în duoden.

Este provocată în special de enervări, oboseală, mese indigeste cu grăsimi, ouă, mîncăruri prăjite, cu sosuri. Durerea este foarte puternică și se accentuează la mișcări; se ușurează în anumite poziții (cînd bolnavul stă cu genunchii îndoiți, de pildă). O dată cu durerile pot apărea și vărsături, la început alimentare, apoi biliare (fiere). Uneori se produc mici „croșete” febrile. Alteori, după un timp apare icter (gălbînare), în care caz urina devine închisă la culoare iar fecalele se decolorează.

Colica hepatică este o urgență medicală care necesită ajutorul unui medic. Pînă la sosirea acestuia, bolnavul va sta în repaus la pat, i se vor pune pe abdomen comprese alcoolizate (cu apă caldă, stropite cu alcool etc.) schimbate imediat după răcirea lor. Dacă bolnavul este febril, i se vor pune pe abdomen, în regiunea dureroasă, o pungă de gheață sau comprese reci. Ca medicamente se pot da 1—2 tablete de lizadon sau fobenal sau foladon.

Dr. Irina Romanova

Chirurgul la el acasă

Poșta medicului

ELA — Iași: 1) Folosiți „Tonicul pentru păr” care se găsește la farmacia sau diogherii. 2) Consultați un medic specialist ortoped.

GIONEA MIRCEA — Turnu Măgurele: Cea mai bună metodă pentru descoperirea precoce a cancerului este controlul medical regulat. Nu există „un simptom specific debutului cancerului”, dar medicul poate depista boala în stadiu precoce dacă pacientul se prezintă la control.

ANETA BĂLAN — București: Un mare învățat a spus cîndva această vorbă: „Femeia de o anumită vîrstă trebuie să alocă între silueta și riduri”. Aceste cuvinte exprimă și dilema în care vă găsiți dv., amenințată în același timp de doi inamici: ridurile și obezitatea. Grăsimca este pentru piele un dublu suport plastic și estetic. Părerea noastră? Dacă vă mențineți la greutatea pe care o aveți nu veți avea nici riduri nici exces ponderal!

AURICA HRISTEA — Roman: Considerăm că ați făcut destule tratamente medicale și cum în prezent problema este mai mult morală este cazul să aveți încredere în „principiul curabil al naturii”, în „medicul interior” de care vorbea Paracelsus. Vă urăm grabnică remontere!

M. M. — Com. Certești (Tecuci): Constipația dv. pare de origină simptomatică, dat fiind antecedentele hepatice despre care ne-ați scris. De aceea este necesar să vă adresați cauzei și nu efectului.

RAMON — București: Nu trebuie să vă îngrijorați; este vorba de un fenomen trecător, în parte consecință a practicii din trecut. Vă recomandăm reluarea unor raporturi normale, gimnastică, dușuri reci alternative cu dușuri calde iar ca tratament medical: antideprin 3—4 drageuri pe zi progresiv pînă la 10 drageuri în mai multe prize, după care reveniți la 2—3 drageuri pe zi (doză de întreținere), sub supraveghere medicală.

COSTIN C. — București: Din informațiile pe care le deținem serviciile solicitate de dv. nu există. Vă recomandăm totuși să mai încercați un tratament medical la un specialist.

RADU VERNICI — Tg. Jiu: Tratamentul laringitei acute constă înainte de toate din păstrarea unui repaus vocal absolut, fiind interzisă nu numai vorbirea tare, ci și cea în șoaptă. Se preconizează chiar un număr fix de cuvinte șoptite pe zi: 30—50. În plus: cataplasme cu muștar pe piept, inhalatii cu o soluție 2% bicarbonat de sodiu, ingestii de lapte fierbinte + 1—2 lingurițe de miere. Împotriva tusei: Tusomag 15—20 picături de 3 ori pe zi în ceai de tei.

ANDREI CREANGĂ — Com. Dănești: 1) Era vorba de o hiperergie, nu de o tuberculoză, care se tratează într-adevăr cu hidrazidă și care se depistează printr-o reacție intradermică la tuberculină (I.D.R.). Nu prezintă nici o gravitate, necesitînd doar un control periodic la dispensarul T.B.C. 2) Este necesar un examen oftalmologic, fiind vorba probabil de un viciu de refracție, care are nevoie de corecție. 3) Defecțele fizionomice nu pot fi îndreptate decît prin intervenții chirurgicale, care se fac de pildă, la Spitalul de traumatologie din Capitală, str. Arh. Mincu 7. 4) Înălțimea dv. este în limite normale.

MIRCEA C. — București: Sîntem convinși că veți mai crește în înălțime, la vîrstă dv. creșterea nefiind încă încheiată. Practicați exerciții de culturism, de felul celor publicate la noi și înotul.

DIMA ALDERADO — Oltenești: Vă rugăm să citiți răspunsul dat mai sus sub Mircea C. — București.

VARDA — Siret: Iată rețeta unor creme pentru curățat fața: Rp. Hidrochinonă 4 g + Acid fosforic 1 g + apă destilată + Spirit camforat aa 50 g. D. S. ext. pl. ziua și Rp. Hg. pp. alb + Bi subnitric + Ac. salicilic aa 3 g + Lanolină 20 g + Vaselină 20 g.

DRAGU RADU — Simeria: Desigur schimbarea locului de muncă este absolut indicată în cazul dv. Tratamentele despre care ne scrieți nu credem că ar avea efect în afecțiunea dv. Vă recomandăm să apelați și la serviciile unei clinici O.R.L. dintr-un centru universitar apropiat sau să mai repetați tratamentul ce vi s-a indicat, dar fără a mai lucra în mediu de cazanerie.

I. C. PREPURGEL — București: După operația de deviație de sept, rămîn ca sechele fenomenele descrise de dv. Vă recomandăm instilații nazale de 3 ori pe zi, cite 3—4 picături, cu Rp. Hidrocortizon IV fiole + Ser fiziologic 10 cmc și o cură de vitamina A + D drageuri 4 pe zi, 10 zile pe lună. 2) Despre regimul în colectivitate am mai scris. Cercetați colecția revistei.

AFGANISTAN

Țara munților și a deșerturilor

Afganistanului i se spune în mod curent țara munților și a deșerturilor. Definiția mi se pare, însă, prea laconică. Căci așa cum nu există în lume două deșerturi identice, tot așa nu se poate vorbi despre doi munți care să semene între ei ca două picături de apă.

Munții din Afganistan sînt de o rară frumusețe. Sute, mii de coloși de piatră de felurite forme și culori își proiectează piscurile către țării. Multe din aceste creste sînt acoperite în tot cursul anului de un strat gros de zăpadă, care scinteiază orbitor în razele puternice ale soarelui. Kandaharul, al doilea oraș din țară în ce privește numărul de locuitori, este dominat de muntele Elefantului. Asemănarea lui cu colosul cenușiu e surprinzătoare: i se distinge chiar trompa aplecată spre pământ și urechile uriașe. Există de asemenea muntele Cămila, muntele Dinozaurul adormit și multe alte curiozități ale naturii.

În Afganistan și-au dat întâlnire, ocupînd trei sferturi din teritoriul țării, cele mai mari lanțuri muntoase din Asia: Himalaia, Hindușul, Pamir și Kunlun. Munții au determinat nu numai relieful și clima țării ci și modul de viață al locuitorilor. Aliați credincioși ai afganilor în lupta dusă împotriva trupelor colonialiste care au încercat în repetate rânduri să pătrundă în inima țării, munții creează în schimb mari dificultăți în calea construirii de drumuri și canale de irigații, silindu-i pe constructori să sape tuneluri direct în stîncă.

Hindușul, care se întinde de la răsărit la apus, împarte țara în două porțiuni inegale... În cursul călătoriei prin Afganistan am avut prilejul să vizitez regiunea cea mai mare, situată în sudul masivului Hinduș, unde se află Kabul, capitala țării, și valea Jalalabad, grătarul ei.

În secolul nostru, cînd căile de comunicație aeriene sînt dezvoltate, cunoștința cu o țară străină începe de obicei chiar pe aeroportul care deservește capitala respectivului stat. Așa se întâmplă și cu noi: o tablă agățată pe un perete al aerogării ne informează despre Kabul că se află la 1800 de metri altitudine și că are 450.000 de locuitori.

Kabulul de astăzi este un oraș foarte divers: aici își dau întâlnire secole și epoci, idei înaintate se împletesc cu reminiscențe medievale. De la început se observă, însă, că în ultimul timp în oraș s-au construit multe clădiri noi. În centrul capitalei afgane, ele răsar ca ciupercile după ploaie, înlăturînd casele de lut fără apă și canalizare. Macaralele turn trebăluiesc în preajma scheletului de beton armat al Institutului tehnologic. A început să dea primele produse combinatul de panouri prefabricate.

Principalele artere din Kabul sînt asfaltate și iluminate, dar străduțele înguste, colaterale nu sînt încă amenajate. Pe ele nu pot circula mașini; mărfurile se transportă cu ajutorul asinilor, iar taxiurile sînt înlocuite de faetoane.

Locuitorii Kabulului afirmă că orașul lor a început să se dezvolte extrem de rapid abia în ultimii 8—10 ani, reflectînd preferențele care au loc în întreaga țară. Într-adevăr, pînă în a doua jumătate a secolului nostru Afganistanul se număra printre cele mai înapoiate țări din Asia. Dar după 1950, țara s-a pus în mișcare, dezvoltarea economică și socială a luat o

mare amploare. A fost îndeplinit primul plan de cinci ani și acum e pe cale de realizare al doilea. Guvernul duce o politică de „conducere mixtă a economiei și planificării”, adică încearcă să dezvolte deopotrivă sectorul de stat și cel particular, antrenînd credite și specialiști străini pentru construirea de obiective prevăzute de planul economic.

Înviorarea activității economice, care s-a făcut simțită în ultimii ani, a fost însoțită de schimbări și pe plan politic. În 1964, de pildă, a fost adoptată o nouă constituție, care prevede separarea puterii legislative de puterea executivă și judecătorească. Iar în toamna anului trecut, pe baza noii legi au avut loc alegeri în parlament, care e alcătuit din două camere: Senatul și Consiliul popular. Votul a fost direct, secret și universal. Un mare eveniment în viața țării l-a constituit acordarea dreptului de vot și femeilor.

O treime din senat este numită de rege, o altă treime este aleasă după principiul: cite un senator pentru fiecare din cele 28 de provincii și, în sfîrșit, restul e format din reprezentanți ai organelor locale ale puterii de stat. Cei 216 deputați, care alcătuiesc Consiliul popular, sînt aleși dintr-un număr de 1358 de candidați.

O nouă măsură importantă, luată în ultimul timp, este și adoptarea legii care

Un sat la poalele pitoreștilor munți Farhat.

permite înființarea de partide și organizații obștești și a legii cu privire la presă. Aceasta din urmă a și intrat în vigoare.

— Acum în Afganistan există numai presă de stat — ne spune ministrul adjunct al presei și informațiilor. — Dar noua lege dă posibilitate să ia ființă și ziare, reviste particulare, independente. Pînă acum ministerul nostru a primit patru cereri în acest sens. Cine vrea să înființeze o publicație oarecare trebuie să plătească mai întîi un impozit. Redactorii șefi nu pot fi membri ai parlamentului, trebuie să aibă studii superioare și vechime în presă...

Afganistanul este o țară agrară: 85 la sută din cei 14.000.000 de locuitori ai săi locuiesc la sate. Pentru majoritatea țăranilor lipsa de pământ și de apă necesară irigațiilor constituie problema cea mai arzătoare. De aceea atît primul cît și cel de al doilea plan de cinci ani au acordat o mare importanță construcției de sisteme de irigație, precum și altor măsuri menite să contribuie la dezvoltarea agriculturii.

În primăvara anului trecut, bunăoară, a fost terminată, cu sprijinul tehnic al Uniunii Sovietice, construcția canalului de irigații de la Jalalabad și a unei centrale electrice. Valea Jalalabad este o regiune prielnică pentru dezvoltarea agriculturii. Întrucît aici e vară veșnică, se pot obține anual cîte două-trei recolte de grâu, orez, bumbac, trestie de zahăr și legume. Dar pînă nu de mult, pămîntul pîrjolit de soare, era însetat de apă. Canalul, însă, dă posibilitate să se extindă suprafețele însămînțate cu aproape 25.000 de hectare. Sînt în curs de înființare două ferme mari

de stat și, în perspectivă, alte două. Contra unei sume care trebuie achitată în cîțiva ani, țăranii primesc loturi de pământ înțelenit pe care urmează să-l valorifice.

Un singur canal nu poate rezolva, firește, arzătoarea problemă a lipsei de pământ arabil. Sînt în curs de studiu și alte proiecte, cum ar fi construcția unui baraj pe riurile Pianja și Herirud, ceea ce ar contribui la valorificarea cîtorva sute de mii de hectare de pământ astăzi pustiu. E o chestiune vitală pentru locuitorii țării deoarece chiar și în momentul de față Afganistanul e nevoit să importe grâu, iar populația crește într-un ritm rapid.

Exportul de piei de caracul, fructe uscate și proaspete, bumbac, lînă și covoare lucrate manual constituie pentru moment principala sursă de valută a țării. Cea mai mare parte, însă, din această valută e folosită în scopul achiziționării de mărfuri de primă necesitate ca medicamente, mașini, combustibil. Pentru moment prospecțiunile petroliere n-au dat rezultate. Dar Afganistanul mai are în perspectivă un nou articol de export: gazele naturale, descoperite în mari cantități în nordul țării.

„În 1919 diplomatului afgan Sultan Ahmed i-au trebuit două săptămîni ca să ajungă de la Kabul la Tașkent. Emirul Amanulla, care proclamase în anul acela independența Afganistanului și organizase o rezistență armată victorioasă împotriva trupelor engleze ce se infiltraseră în sudul țării, l-a trimis pe Sultan Ahmed împreună cu alți delegați cu o misiune specială la Moscova, în Turcia și în Iran. Ei au ajuns pe teritoriul sovietic, străbătînd, călare pe cai și măgari, înguste poteci de munte.

Sultan Ahmed vorbește curent rusește. El își amintește cu căldură de eroismul manifestat de oamenii sovietici în timpul războiului pentru apărarea patriei, de relațiile de bună vecinătate dintre Afganistan și U.R.S.S. și din nou revine la prima sa călătorie la Moscova.

mult comunicațiile cu U.R.S.S. și Iran, și constituie o importantă verigă a viitoarei autostrăzi transasiatice, care se va întinde din Turcia pînă în Cambodgia.

P. Demcenko

NEPAL

„Omul zăpezilor“ fotografiat?

Cititorii noștri își aduc poate aminte, că acum cîțiva ani, problema existenței sau inexistenței „omului zăpezilor“ era dezbătută cu pasiune de zierele din întreaga lume. Dar pentru că dovezile care plecau în favoarea „omului zăpezilor“ erau, fatalmente, puține, unii n-au ezitat să ridiculizeze ipoteza existenței acestei misterioase făpturi. Cu toate acestea, surse cît se poate de serioase continuă să afirme că „yeti“ locuiesc în Nepal și în alte cîteva regiuni din munții Himalaia. Iar o lucrare recent apărută arată că un locuitor din Katmandu — capitala Nepalului — posedă mumia unui pui de „om al zăpezilor“ și că o personalitate demnă de încredere ca profesorul Chandra M. Maskey, conservatorul Muzeului național din același oraș, o văzuse.

Toate acestea l-au îndemnat pe publicistul sovietic Iona Andronov să caute cu orice preț să-i facă o vizită profesorului Maskey. Ajuns la Katmandu, prima încercare a publicistului de a-l vedea pe prof. Maskey s-a soldat, însă, cu un eșec: profesorul era plecat din oraș și nu urma să se întoarcă decît peste cîteva zile.

În sfîrșit, într-o zi, în camera de la hotelul „Snow View“, unde se stabilise publicistul sovietic, a răsunat apelul telefonic mult așteptat de Andronov:

— Bună ziua. La telefon profesorul Maskey. Vă aștept.

Andronov a coborît numaidecît și în cîteva minute se și afla instalat turcește în fața lui Maskey pe podeaua așternută cu covoare de lînă, dinaintea unei ești de ceaș aburindă. A expus profesorului obiectul vizitei lui și a primit următorul răspuns:

— Într-adevăr, mumia există. Dar am văzut-o de mult, cred că îndată după război. Un locuitor din oraș mi-a adus atunci o cutie de vreo 25 centimetri lungime în care se afla o făptură antropoidă mumificată. Micul monstru nu semăna toțuși cu o maimuță. Pe atunci abia începea să se vorbească de „yeti“. Proprietarul mumiei, care spunea că o primise din Tibet, mi-a cerut o sumă atît de mare, încît n-am putut s-o cumpăr. Am făcut, însă, o fotografie...

După care profesorul a adăugat că nu i-ar fi ușor să găsească fotografia. Dar pentru un oaspete venit de atît de departe va încerca toțuși... Și s-a pus numaidecît pe treabă, răsfoind cu grijă nenumărate albume, clasoare cu tăieturi din ziare, cărți din bibliotecă. A trecut o jumătate de oră, o oră și jumătate și pînă la urmă profesorul a obosit căutînd. Atunci i-a sărit într-ajutor fiul, care a continuat să cotrobăiască peste tot și într-un tîrziu, cînd cu toții disperaseră să mai găsească prețioasa fotografie, a răsunat strigătul de triumf:

— Tată, uite-o, am găsit-o. Intinzînd-o lui Andronov, profesorul Maskey i-a atras atenția asupra cîtorva caracteristici.

— Priviți ce prost proporționat e brațul stîng. Din păcate, brațul drept nu se vede, e acoperit de o țesătură. Mi-aduc aminte că mumia era pudrată (toată cu zahăr cristalizat). Pielea era foarte uscată și cafenie, semănînd cu cartonul. Din cauza mijloacelor primitive de conservare, corpul era cam deformat, dar se putea vedea clar că era vorba de o făptură de sex masculin...

Iona Andronov l-a rugat pe profesorul Maskey — care a cunoscut mulți savanți sovietici cu prilejul vizitei făcute la Moscova atunci cînd l-a însoțit pe regele Nepalului — să-l caute pe posesorul mumiei, întrucît aceasta ar putea să aibă o importanță excepțională pentru înțelegerea etapelor procesului de antropogeneză.

Profesorul a acceptat, dar a treia zi l-a înștiințat că omul cu mumia a plecat de mult din Katmandu și că nimeni nu știe încotro s-a dus. A promis, însă, că-și va continua cercetările și că-i va da de veste lui Andronov imediat ce va avea un rezultat.

Incheindu-și relatarea vizitei lui la Katmandu, Iona Andronov scrie:

„S-ar putea prea bine spune că fotografia misterioasei făpturi nu dovedește încă nimic. Ceea ce-i adevărat. În plus, fotografia a fost din păcate făcută de un ne-specialist.

Totuși, modul în care Eduard Hillary a negat ipoteza existenței „omului zăpezilor“ n-are, în mod categoric, nimic de-a face cu știința. Problema rămîne în picioare”.

INSEMNARI

Am trait
printre lupi

Intr-unul din numerele trecute am publicat prima parte a insemnarilor lui F. Mawet (aparute in revista „Vokrug sveta”) care a trait cteva luni intr-un tinut salbatic din nord-vestul Canadei. In cele ce urmeaza reproducem insemnarile lui din ultima perioada a trailului printre lupi.

Tot mutindu-mi cortul m-am pomenit, pe neașteptate, la vreo zece metri de poteca principală pe care lupii se duceau la vânătoare. Intr-o zi, întorcându-se spre birlog, un lup a observat cortul și pe mine în fața lui. M-a privit cu ochii larg deschiși, dar nu s-a oprit și nici măcar nu și-a încetinit mersul. Eu doream, evident, să trec neobservat. Dar să fiu ignorat cu desăvârșire — asta era prea de tot!

Teritoriul aparținând familiei de lupi pe care o aveam sub observație cuprindea mai bine de o sută de mile pătrate și era delimitat de anumite semne, știute de ei. Intr-o seară am însemnat teritoriul din jurul cortului meu incluzând în el și un sector din poteca lupilor. N-am avut mult de așteptat. La ora 8 și 14 minute se arătă capul familiei. Cînd ajunsese în punctul în care domeniul meu intersecta poteca, el se opri brusc de parcă s-ar fi lovit de un zid invizibil.

Expresia de oboșală din ochii lupului se preschimbă în mirare. El făcu un salt în lături și se așază. Apoi își aștinu privirea asupra mea. Era o privire lungă, medita-tivă, iscoditoare. Nu m-am aștinut de loc la largul meu. În general mi-e greu să susțin privirea cuiva și cu atât mai mult acum, cînd aveam de-a face cu un individ deosebit de experimentat. Am încercat totuși să-l fac să-și plece privirea, dar în ochii lupului se aprinseră luminițe amenințătoare. Pentru a pune capăt acestei situații jenante, am tușit tare și m-am întors cu spatele (pentru o fracțiune de secundă, desigur), dîndu-i a înțelege că modul în care mă examina era, dacă nu jignitor, cel puțin nepolitic. Lupul înțelese aluzia, mirosi semnul meu teritorial și-și văzu de drum. Dar de atunci nici un lup nu se mai apropie de domeniul meu.

Studiind viața familiei de lupi am constatat, la un moment dat, că pe conducător îl numeam în sinca mea taica George, iar pe lupoaică Angelina. George și Angelina își erau foarte devotați unul altuia. Și totuși relațiile lor familiale nu-mi erau prea clare. Prima dată văzusem în apropierea birlogului trei lupi adulți. Nu-mi puteam explica prezența celui de al treilea lup. Mă obișnuisem cu gîndul că o familie de lupi se compune din clasică pereche, plus o droaie de pui. Cum să explic, atunci, „triunghiul”, care pare-se le e cunoscut și lupilor? Dar oricine ar fi fost acest al treilea lup, era o figură impozantă. Văzîndu-l cum se joacă cu puii, l-am botezat nenea Albert.

Trăiam de cîteva săptămîni în mijlocul lupilor fără, însă, să fi răspuns la întrebarea: cu ce se hrănesc? În luna iunie renii caribu (a căror descreștere numerică era pusă pe socoteala lupilor), singurele ierbivore mari care populau acest tinut arctic, s-au îndreptat spre nord, unde urmau să petreacă toată vara. Dar zilele trecute și lupii continuau să arate bine hrăniți.

Cam în acea perioadă au început să-mi facă viața amară șoarecii. Mă vizitau în număr atât de mare, încît am crezut că eu voi fi acela care va muri de inanție dacă nu le voi tempera pofta de mîncare. Se înfruptau din piinea mea și dormeau în patul meu. Într-o dimineață am descoperit unsprezece progeneraturi golașe pe care o șoricioaică avusese grijă să le aducă pe lume chiar pe perna mea.

Am ajuns la concluzia că numai propria-mi încăpăținare m-a făcut să nu găsesc explicație victii îndestulate a lupilor. Dar gîndul că o hrană atât de nedemnă de reputația lor îi face nu numai să trăiască ci să și prospere, era atât de departe de imaginea pe care o aveam despre aceste fiare singeroase, încît pur și simplu îmi venea să rid. Și totuși era adevărat!

În august am avut prilejul să observ moravurile vînătoare ale lupilor. Mă aflam pe o colină cînd trei lupi s-au îndreptat spre o turmă de vreo cincizeci de reni. Lupii înaintau în trap mărunț cu aerul că renii îi interesau la fel de puțin ca și bolovanii din cale. Iar renii continuau să paseze în tihnă...

Mare mi-a fost, însă, mirarea cînd, alergînd spre colina învecinată pentru a nu-i pierde din ochi pe lupi, renii m-au privit încremeniți de groază și s-au lansat într-un galop salbatic de parcă i-ar fi urmărit un duh rău. Era de necrezut! Să se sperie de mine și să rămînă nepăsători în apropierea lupilor! Dezamăgit și îngîndurat am făcut cale întoarsă și... m-am pomenit în mijlocul unei haite de lupi.

A fost un fel de explozie. Lupii au zbu-

Acest cap de monstru preistoric a fost sculptat de inventiva natură în trunchiul unui copac din R.S.S.A. Ciuvașă.

raț literalmente care încotro, cu urechile culcate și coada între picioare.

Mai tirziu am aflat că un ren caribu aleargă mult mai repede decît un lup. Pînă și un pui de trei zile întrece pe lupul cel mai iute de picior. De aceea renii caribu nu se tem de lupi. Numai cînd, dintr-o cauză sau alta, renul nu poate alerga, le cade victimă.

Pentru a-mi încheia cercetările îmi rămînea să examinez interiorul unui birlog. În urmă cu cîteva săptămîni familia lui George se mutase într-o vizuină nouă. Puteam, deci, să intru fără teamă în cea veche.

Birlogul era un fel de tunel lung și îngust, care după cîteva pași începea să suie brusc. Am ridicat lanterna. În beznă licăreau patru luminițe verzi. M-am speriat atît de tare încît n-am putut să-mi mișc mîinile și picioarele. Nu eram înarmat și așteptam ca lupii să mă ațace.

Dar ei n-au scos nici măcar un mîriit. I-am recunoscut pe Angelina și pe unul din pui, ghemuiți lingă perete. M-am tîrît spre ieșire cît am putut de repede, m-am așezat pe un bolovan și cu mîinile tremurînd mi-am aprins o țigară. Mă gîndeam la Angelina și la cățelandrul ei, ghemuit în fundul birlogului — și mi s-a făcut rușine.

Undeva la răsărit răsuna un urlet de lup, domol și parcă întrebător. L-am recunoscut. Doar îl auzisem de atîtea ori! Era George.

(Din „Vokrug sveta“)

PORTRET

Rolls Royce, Jaguar
și... Cézanne

„Rolls Royce”, pe care l-am știut elegant ca un dric cu ornamente argintii și sobru ca o capelă în stil clasic, nu mă seamănă cu el însuși. El a cedat ceva din pompa sa funebră (fără joc de cuvinte!) contra unei forme mai svelte, aerodinamice, menținîndu-și însă pe capotă cei doi „R” și figurina întruchipînd zeița Victoriei.

Rezultă oare că „cel mai englez dintre automobilele engleze” a renunțat la severele lui linii clasice, descrise nu prea reverențios în susmenționata informație? Noile modele ale firmei, prezentate la ultimul Salon de automobile de la Paris, au fost pentru întia oară cu adevărat noi. Poate în amintirea „Nălucii argintii”, care a făcut senzație încă în 1906, unul

din tipurile noi a fost botezat „Umbra argintie” și a venit să înlocuiască destul de recentul „Nor argintiu”.

La crearea noilor modele de „Rolls Royce” au lucrat, vreme de 10 ani, 250 de ingineri și tehnicieni, iar numărul experiențelor a atins cîteva mii. Automobilele au parcurs peste 96 000 de kilometri pe drumurile Europei și Americii. Portierele modelului experimental au fost deschise și închise de 100 000 de ori. De același număr de ori au fost ridicate și coborîte geamurile laterale. Volanul a fost rotit în amîndouă direcțiile de 9 000 de ori. Cutia de viteze a fost scufundată de nenumărate ori în apă sărată ș.a.m.d. Rezultatul acestor eforturi s-a concretizat în realizarea unor mașini mai ușoare, care dezvoltă o viteză pînă la 188 kilometri pe oră și... concurează cu succes un rival atît de temut cîm e „Jaguar”-ul.

Prețul automobilelor „Rolls Royce” continuă, însă, să fie foarte ridicat, de vreo zece ori mai mare decît prețul mediu al unei mașini. La întrebarea de ce un „Rolls Royce” costă atît de mult, cînd cu aceiași bani pot fi cumpărate cîteva automobile nu mai puțin elegante și rapide, conducătorii firmei răspund întotdeauna la fel: „Într-adevăr, în loc să cumperi o pinză de Cézanne poți achiziționa, cu o sumă mult mai mică, o mulțime de reproduceri bune după Cézanne...”

Dar nu cumva noile „Cézanne” pe patru roți încep să aducă a reproducere?

A. Barabanov

LA SUPERLATIV

Cel mai răspîndit copac

O recentă statistică întreprinsă pe teritoriul Uniunii Sovietice a arătat că mestecănu, bradul și pinul, neclipsitele elemente ale peisajului rusesc, nu sînt nici pe departe copacii cei mai răspîndiți în U.R.S.S. Pinul, de exemplu, ocupă numai 16,1 la sută din teritoriul împădurit al U.R.S.S., bradul — 10,6 la sută, mestecănu — 13,5 la sută. Pe un loc și mai modest se află plopul tremurător: 2,1 la sută. Pînă și exotical saxaul ocupă în Asia Centrală un spațiu mai întins. Cel mai răspîndit copac s-a dovedit a fi zada. Pădurile de zadă numără 274 de milioane de hectare, sau 40,3 la sută din suprafața împădurită a U.R.S.S.

Cel mai savant poliglot

Profesorul italian Carlo Tagliavini, doctor în filologie, poate fi socotit regele necoronat al poliglotilor. El cunoaște nici mai mult nici mai puțin de 120 de limbi. La un congres al lingviștilor din New York a rostit un scurt cuvînt de salut în... 50 de limbi. Tagliavini vorbește curent toate limbile și dialectele existente în Europa, iar prelegerile la Universitatea din Roma și le ține în 25 de limbi. El declară că a reușit să învețe impresionantul număr de limbi numai printr-o muncă asiduă, sistematică.

Cele mai guralive popoare

În urma unor cercetări minuțioase în toate cele cinci continente etnograful suedez dr. Strandberg a ajuns la concluzia că există popoare vorbărețe și popoare taciturne. Cei mai puțin guralivi sînt finlandezii. Locul al doilea îl ocupă cana-

dienii. Iar cei mai vorbăreți (și totodată cei mai zgomotoși) s-au arătat italienii, brazilienii și mexicanii.

Cele mai optimiste calcule

Cîte nave naufragiate zac pe fundul oceanului? Doi oceanografi americani au făcut următorul calcul: din 1902 și pînă în zilele noastre au pierit în ficcare an, în medie, cîte 398 de nave, iar în secolul trecut numărul lor era de 3000. Dacă socotim că oamenii se ocupă cu navigația de cel puțin 2000 de ani și că în fiecare an se scufundă în medie cîte 500 de nave, rezultă că în momentul de față pe fundul oceanului se află cel puțin un milion de epave. Mai rezultă că pe fiecare 40 km² de suprafață a fundului oceanic zace o epavă. Și asta după calculele cele mai optimiste!

(Din „Trud“)

SE MAI ÎNTÎMPLĂ

La trîntă
cu elicopterul

Întîmplarea s-a petrecut în nordul tinutului Krasnoiarsk. Un elicopter „MI-6” trebuia să transporte butoaiile cu pește pe care pescarii le îngrămădiseră pe malul unui rîu. Dar dacă cineva ar fi urmărit încercările de aterizare ale pilotului ar fi rămas surprins de graba cu care el își redresa aparatul înainte de a atînge pămîntul.

Ce se întîmplase? Un urs imens, ridicat pe picioarele dîndărăt, cu botul larg deschis, aștepta să se la trîntă cu elicopterul. Pilotului nu i-a rămas decît să vireze în așa fel încît curentul de aer stîrnit de elice să sperie ursul. Și într-adevăr, acesta a luat-o la sănătoasa.

Aterizînd, pilotul a putut să constate că ursul devastase două butoaie cu pește.

Tentație.

NUMAI ÎNTRE 31 IANUARIE — 26 FEBRUARIE

PUTEȚI CUMPARA CU

MARI REDUCERI DE PREȚURI

ARTICOLE SPECIFICE SEZONULUI RECE

- CONFECȚII
- TRICOTAJE
- GALANTERIE
- INCALȚĂMINTE
- ȚESATURI

MODERNE — DE BUNĂ CALITATE

Cititori, întreprinderi și instituții din mediul rural!

Cărțile de specialitate pe care nu le găsiți la librăria sau magazinul mixt ori universal (sau difuzorul de carte) din localitatea dv. de domiciliu, le puteți obține adresându-vă printr-o scrisoare sau carte poștală secției „Cartea prin poștă” din orașele reședință de regiune, la următoarele adrese:

Reg. Argeș	— Întreprinderea comercială interraională Pitești, str. Turgul din Vale nr. 23.
Reg. Bacău	— I.C.R. Bacău, str. Tineretului, nr. 44.
Reg. Banat	— I.C.I. Timișoara, str. Ungureanu, nr. 17.
Reg. Brașov	— I.C.R. Brașov, str. Lungă nr. 233.
Reg. Cluj	— I.C.I. Cluj, str. Fabrica de chibrituri 1.
Reg. Crișana	— I.C.I. Oradea, str. Martirilor Deportati, nr. 32—34.
Reg. Dobrogea	— I.C.I. Constanța, str. Ștefan cel Mare, nr. 84.
Reg. Galați	— I.C.R. Galați, str. 13 Iunie, nr. 25.
Reg. Hunedoara	— I.C.R. Deva, str. George Enescu, nr. 40.
Reg. Iași	— I.C.R. Iași, str. Manta Roșie, nr. 74.
Reg. Maramureș	— I.C.I. Baia Mare, str. 6 Martie, nr. 216. Cartier Depozite-Recca.
Reg. Mureș-A. M.	— I.C.I. Tg. Mureș, str. Pavlov, nr. 3.
Reg. Oltenia	— I.C.I. Craiova, str. Rampei, nr. 35.
Reg. Ploiești	— I.C.R. Ploiești, Bd. Grivița Roșie, nr. 23.
Reg. Suceava	— I.C.I. Suceava, str. Bazelor, nr. 1. Cartier Burdujeni.

Librăria „Cartea prin poștă”, București, str. Sergent Nutu Ion, nr. 8—12, raionul Lenin.

Cărțile cerute vor fi trimise prin poștă la adresa indicată de dv., plata făcându-se la primirea coletului. Pentru întreprinderi și instituții plata se poate face și prin virament, dacă valoarea comenzii depășește suma de 100 lei.

Rețineți: La aceleași adrese puteți cere și vi se vor trimite gratuit cataloage de cărți din domeniul dv. de activitate, cataloage de cărți literare, recomandări, recenzii, note bibliografice etc.

FABRICA ARTICOLE DE TABLĂ

Codlea — Brașov, str. Armata Roșie nr. 147

VINDE DIN STOC DISPONIBIL
următoarele materiale:

- Bandă laminată la rece 70 x 1 mm.
- Tablă zincată 750 x 751 x 1 mm.
- Rame de contor
- Uși de firidă tip 1 — 4
- Alte materiale din stoc supranormativ.

Informații suplimentare la serviciul de aprovizionare al întreprinderii
Telefon 146 Codlea (Brașov)

REȚETA

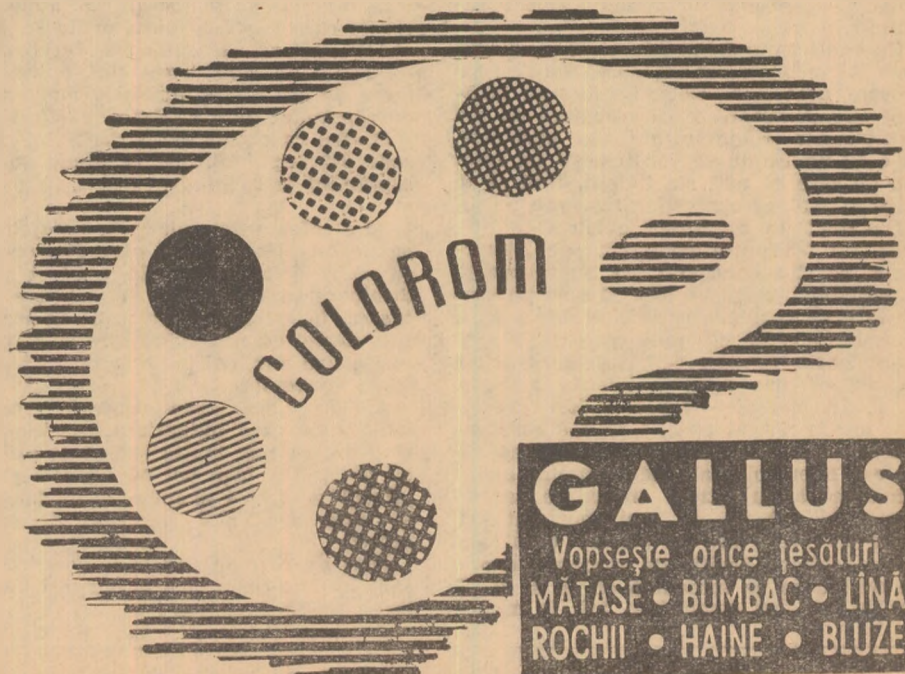
Pasta de heringi

Se călește puțină ceapă tocată mărunț în ulei înfierbîntat. Heringii curățați de piele și oase se trec prin mașina de tocat, împreună cu ceapa scursă și unt. Se freacă apoi această pastă, într-un castron, cu o lingură de lemn, adăugându-se uleiul în care s-a călit ceapa, pînă se face ca o cremă.

Valoarea energetică: 551 calorii.

Heringii au o carne gustoasă și se găsesc sub formă proaspătă — congelată. Prin decongelare își păstrează calitățile de pește proaspăt.

Stam corect pe scaun?

Cam o treime din viață omul doarme. Dar cât timp pierde cu statul pe scaun? La această întrebare nu e ușor de răspuns. Dacă somnul e absolut necesar tuturor, nu se poate spune același lucru despre statul pe scaun. Totul depinde de specificul muncii fiecăruia, de dispoziție și chiar de faptul dacă scaunul (sau oricare alt obiect „pentru stat jos“) e comod sau nu.

Cu mii de ani în urmă, când scaunele încă nu existau, oamenii se odihneau stând în picioare sau ghemuiți pe vine. În anumite țări orientale obiceiul acesta s-a păstrat până în zilele noastre.

Prima mobilă cu această destinație avea o asemănare mai mult decât vagă cu taburetele de azi. Ea aducea mai degrabă a ciot de copac retezat aproape de rădăcină. A trebuit să treacă multă vreme până când taburetul s-a fixat pe patru picioare. Iar după aceea au apărut și scaunele. De un fund rotund se prindeau picioare improvizate din bețe. Abia mai târziu ele au început să fie șlefuite special, iar fundul a căpătat o mică adâncitură.

Omul a început să caute forma cea mai comodă. Dar, în pofida numeroaselor

Scaune noi pentru locuințe noi și creatorul lor, Rudolf Cesakov.

variante, scaunul a rămas neschimbat în construcția sa.

Acum câțiva ani o firmă grecească a remarcat niște desene executate pe vase cu o vechime de 600-400 de ani înaintea erei noastre. Reprezentanții firmei s-au arătat foarte interesați de fotografiile și scaunele destinate, probabil, cindva faraonilor și împăraților. Cu titlu de experiment, firma a confecționat scaune, bănci și canapele după modelele antice, folosind soiuri vechi de copaci. Publicul a reacționat în chip diferit. Unii au lăudat firma, alții, dimpotrivă, au considerat experiența ei drept un pas înapoi. Dar mobila controversată a găsit foarte repede cumpărători. După părerea acestora, scaunele neobișnuite nu erau mai puțin comode decât cele moderne. Ceea ce confirmă o dată în plus că forma scaunului și poziția omului au rămas aceleași.

Totuși medicii au fost mereu chinuți de întrebarea: de ce, stînd pe scaun, omul își schimbă tot timpul poziția? De ce se foiește, nu are astîmpăr? Cine-i vinovat: organismul uman sau forma scaunului?

Cu mult timp în urmă, medicul suedez Bent Akkerblom s-a hotărît să soluționeze această problemă. Colegii lui s-au străduiți să-i demonstreze că omenirea nu s-a putut înșela creînd scaunul așa cum este, că e cu neputință să construiești un fotoliu, pe care să poți sta liniștit, fără să te miști și fără să obosești, câteva ore în șir.

Dar nici un argument avansat în discuție nu l-a putut convinge pe Akkerblom. El și-a continuat cu perseverență experiențele, ccrînd unora să stea pe scaun fără să se miște, permițînd altora să schimbe poziția cît potesc. Primii oboseau foarte repede, ceilalți, dimpotrivă, suportau foarte ușor experiența. Dar și la unii și la alții — faptul a fost înregistrat de un aparat special pentru măsurarea biocurenților musculari — șira spinării era suprasolicitată, iar mușchii abdominali se aflau într-o încordare permanentă. Akkerblom a mai constatat că stînd cinci-șase ore pe scaun, omul își poate schimba poziția de aproape... o mie de ori! Ceea ce înseamnă că el își caută poziția cea mai comodă — atît la muncă

cît și atunci cînd se odihnește. Deci, să-l ajutăm, și-a spus doctorul Akkerblom. Adică, să schimbăm construcția scaunului.

Nu vom descrie toate aventurile acestui experiment. Important e că în cele din urmă soluția a fost găsită. „Milenii de-a rîndul omenirea a stat incorect pe scaun“ — a conchis Akkerblom și a demonstrat acest lucru, creînd un scaun de o construcție proprie. Înălțimea lui era cu cinci centimetri mai mică decît cea obișnuită. Fundul scaunului avea o înclinare interioară, spre spătar, iar spătarul a căpătat o linie incovoială în locul unde se arcuiește șira spinării. Rezultatele s-au dovedit admirabile.

Linia de arcuire, „linia lui Akkerblom“ i-a cîștigat repede pe fabricanții de mobila de pretutindeni. E drept că nu le-a fost ușor să impună o nouă poziție de stat pe scaun. Stînd pe un scaun „necunoscut“, omul nu se simțea la largul lui. A fost nevoie de două-trei săptămîni pentru a se obișnui. Totuși s-a obișnuit — și nu și-a mai putut imagina altfel de scaun.

V. Ianelis

CULINARE

Întrebări și răspunsuri

Expresia „artă culinară“ a intrat de mult în circulație și nimeni nu pune la îndoială faptul că pregătirea mîncărurilor necesită o măiestrie deosebită. Este, însă, tot atît de adevărat că astăzi știința, această stăpină a vieții moderne, își face simțită prezența ei și între pereții bucătăriei.

Iată cîteva din constatările recente ale cercetărilor — dacă putem utiliza acest pretențios termen — întreprinse într-un domeniu, care a rămas încă (din păcate) specific feminin: cel al mașinii de gătit.

Conserve de casă sau de fabrică? Numeroase gospodine (și poate și mai numeroși soți, pentru care lucrul este cu atît mai lesnicios) preferă conservele de casă celor pe care le pot cumpăra la magazine. Argumente: sînt mai ieftine, mai sănătoase, mai gustoase.

Să le luăm pe rînd. Conservele de casă nu sînt mai ieftine decît cele de fabrică, deseori dimpotrivă, mai ales dacă punem la socoteală lemnele sau gazul și timpul cheltuite cu confecționarea lor. Categori, însă, ele nu sînt mai „sănătoase“: încălzirea la 100 grade e suficientă pentru a steriliza fructele și roșiile, dar nu și alimentele neacide (carnea, legumele). De aceea conservele de casă sînt mai ușor alterabile decît cele industriale și pot provoca mai ușor intoxicații.

Rămîne în picioare numai argumentul unui gust presupus superior. Asta, însă, e chestie... de gust.

Sticlă sau tablă? Tot în ceea ce privește conservele, o problemă care-i preocupă pe cumpărători este dacă să prefere pe cele din borcane celor din cutii sau viceversa.

Se poate pleda și într-un sens și într-altul. În borcan conserva e vizibilă, dar, dacă sticla e necolorată, lumina are efecte defavorabile asupra alimentului (scade conținutul în vitamine, apare un gust neplăcut).

Ambalajul metalic e mai puțin „inert“ decît sticla, adică riscă ceva mai mult să fie atacat de conținutul cutiei. Dar rezultatul — dizolvarea unei mici cantități de săruri metalice — nu afectează decît aspectul și uneori gustul alimentelor, fără inconvenientele pentru sănătate.

Cînd sînt proaspete ouăle? Prospețimea ouălor nu depinde de vîrsta lor, ci de starea în care au fost păstrate. Aceasta se apreciază după profunzimea camerei de aer. Ea are 4 milimetri la un ou abia „produs“ și 6 mm la unul proaspăt.

În funcție de temperatura, umiditatea etc. la care au fost ținute, ouăle se „învechesc“ mai repede sau mai încet. Dacă condițiile de conservare sînt optime, camera de aer nu va depăși 6 mm vreme de săptămîni de-a rîndul.

Pentru ca oul să se „strice“ sînt necesare 6-7 săptămîni la 10 grade sau 3-4 săptămîni la 24 grade.

Ce e cafeaua solubilă? Pe etalajele magazinelor alimentare se găsec acum diferite mărci de cafea solubilă, a cărei simplă dizolvare în apă fierță înlocuiește turceasca, filtrul sau espresso-ul. O prejudecată destul de răspîndită afirmă că pulberea brună din cutiile respective n-ar fi cafea veritabilă.

Adevărul este exact invers. Procedeele industriale care pulverizează cafeaua extrag din ea mai multe substanțe utile decît am putea face noi cu boabele rîșnite. „Nesul“ — cum i se spune acum îndeobște — este deci mai puternic decît turceasca.

Fapt de care se vor bucura marii consumatori de cafea. Cei predispuși, însă, la insomnie să fie atenți!

O slujitoare a frumosului

Tamara Iufa s-a pătruns de mică de importanța frumosului în ambianța cotidiană. Mama ei, o țărăncă simplă, era meșteră neîntrecută în croșetatul dantelelor.

Crescînd în această atmosferă de dragoste pentru frumos, Tamara s-a făcut profesoară de desen. Primii ani a profesat în satul Ladva din Karelia. Într-o zi s-a prezentat la o editură din Petrozavodsk, capitala Kareliei, cu o serie de ilustrații pentru cărți de povești. Dar editura le-a respins politicos, invocînd caracterul insolit al desenelor.

Azi numele profesoarei Tamara Iufa este cunoscut de mii de iubitori ai artei plastice din Uniunea Sovietică și din alte țări. Talentul ei original, care oglindește o personalitate bine formată, a înflorit din plin în Karelia, țînut al farmecului nordic.

Totul este inedit în creația tinerei pictorițe: maniera desenului, gama coloristică (predomină bleul, argintul, violetul). Lu-

Tamara Iufa în atelierul ei din Petrozavodsk

crările ei se disting prin finețea și suavitatea liniilor, prin poezia lor. Nu întâmplător primele succese i-au adus tablourile inspirate din eposul popular și din cîntecul Kareliei. Iar în planurile ei de viitor figurează ilustrarea „Kalevali“.

Deși pictoriță consacrată, Tamara nu a renunțat la obligațiile ei față de estetica traiului de fiecare zi. Modelele pentru obiectele menite să înfrumusețeze viața cotidiană create de Tamara Iufa, se bucură de o unanimă prețuire.

SPORT

Tot anul din lume...

Și acum câțiva ani a campionatelor europene de patinaj artistic de la Bratislava câștigătoare Liudmila Belousova și Oleg Protopopov s-au clasat pe primul loc. Măștrii norocului de campioni olimpici, mondeni europeni, li s-a adăugat astfel încă una. Un marist a spus în glumă despre ei că adună tot aurul din lume...

Succesul celor doi parteneri și soții nu mai e pus de mult pe seama norocului sau a întâmplării. Liudmila Belousova și Oleg Protopopov au adus în patinajul artistic tema lor, contribuția lor: lirismul, poezia. Evoluția cuplului oferă, după cum ne-am putut încredința și noi prin intermediul televizoarelor, o reală desfășurare estetică. Nu degeaba doi dintre membrii cei mai severi ai juriului le-au dat nota maximă — 6 — pentru impresia artistică pe care au lăsat-o.

Alta perfecțiune ne-ar putea face să bănuim că popularii campioni s-au familiarizat cu gheața și patinele de la vîrsta fragedă a copilăriei. În realitate amîndoi au luat startul la șaisprezece ani.

Stimulentul Liudmilei Belousova a fost filmul de mare succes al Sonjei Henie, „Serenada din Valea Soarelui“. Cum am mai spus, viitoarea campioană avea atunci 16 ani. Pasiunea patinajului a pus imediat stăpînire pe dînsa și Liudmila, procurîndu-și niște patine de hochei, a început să frecventeze patinoarele. Fără nici o velleitate, însă. Apoi a citit un anunț care a adus-o la secția de patinaj artistic a parcului pentru copii din raionul Dzerjinski (Moscova). După trei ani a ajuns în categoria întîia. Atunci l-a cunoscut pe Oleg Protopopov.

Drumul acestuia spre celebritate a fost

mai sinuos. La 16 ani a vrut să se înscrie la cercul de pian de la Palatul Pionierilor din Leningrad. Dar a fost respins și a trebuit să se multumească cu xilofonul. Muzica nu l-a reținut, însă, prea multă vreme, deși îi plăcea. Într-o bună zi l-a răpit patinajul. După numai un an a ocupat locul II la campionatul de tineret al U.R.S.S. Apoi a urmat o lungă întrerupere: serviciul militar. Multă vreme n-a putut pune patinele în picioare și abia cînd a revenit la Leningrad, tot ca militar în termen, a reluat contactul cu gheața, dar numai sporadic.

În 1953 a participat la campionatul mondial de patinaj-perechi și s-a clasat pe locul III. Pe atunci nu o cunoștea încă pe Liudmila Belousova și a evoluat cu o altă parteneră, Margarita Bogoiavlenskaia. Într-un interviu recent Protopopov a relatat acest episod cu mult umor.

„Într-o săptămînă am improvizat un mic program, așa cum ne-a tălat și pe noi capul. Apoi l-am convins pe comandant să mă învoiască și m-am prezentat la Iaroslavl. De acolo m-am înapoiat cu o diplomă în care se spunea negru pe alb că la campionatul U.R.S.S. am ocupat locul III. (În total la campionat nu participaseră decît... trei perechi!) Diploma mea a făcut o teribilă impresie la unitate, dar de fapt

— Oprește-te! Concursul s-a terminat!

era o ficțiune: în timpul evoluției mi-am pierdut foarte des partenera. Dacă ar fi concurat cincisprezece perechi, am fi fost precis pe locul al cincisprezecelea. Cum hîrțiile se bucură, însă, de multă considerație, diploma mi-a deschis drumul în viață. Atitudinea comandantilor față de interesul meu pentru patinaj s-a schimbat. În 1954 mi s-a permis chiar să plec la Moscova într-un cantonament de o lună.

Atunci a cunoscut-o pe Liudmila. Au patinat împreună o oră întreagă și, din flirțul acela întîmplător, s-a născut un mare cuplu al gheții și o foarte unită familie.

Dar asta a fost mai târziu. Căci nici atunci drumul nu le-a fost neted. Oleg locuia la Leningrad, Liudmila la Moscova. Norocul lor a venit de la un insucces al Liudmilei: la examenul de admitere la Institutul energetic a luat o notă mică la matematică și nu a fost admisă decît la cursurile fără frecvență. Dar ea voia să fie studentă cu drepturi depline și a plecat la Leningrad, unde a reușit. Fără nota aceea mică la matematică, nu se știe dacă cuplul Belousova-Protopopov ar fi existat. Dar în fine, perechea s-a format. Au urmat ani de muncă tenace, făcută cu o mișcă de giuvaergeriu. Și fără antrenori. Da, da, campionii Liudmila Belousova și Oleg Protopopov sînt propria lor operă. Ei s-au antrenat singuri și, pe deasupra, au trebuit să învingă părerea despre lipsa de perspectivă a cuplului lor. Părerea avea oarecare temeiuri: în 1958 ei n-au obținut decît locul 10 la campionatul european și locul 13 la cel mondial. În 1960, progresul se simțea, fără să reprezinte, însă, o performanță senzațională: locurile 4 (la „europene“) și 8 (la „mondiale“). Nici în 1962 și 1963, Belousova și Protopopov n-au dobîndit decît medalia de argint la ambele campionate, prima fiind, de ficcare dată, perechea vest germană Marika Killius și H. Y. Bäumlér.

Dar talentul lor deosebit a învins.